

รายงานผลการนิเทศการดำเนินงานโครงการ

โรคเรื้อรังวิถีพุทธ

ของสถานศึกษาในสังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๘

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ เน้นกระบวนการบริหารดำเนินงานและรูปแบบภายในโรงเรียนให้สอดคล้องกับคำสอนของพระพุทธศาสนา มีหลักไตรสิกขาเป็นเบื้องต้น เพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียน ทางด้านคุณธรรมจริยธรรมควบคู่ไปกับความรู้สามัญ รวมทั้งยังเน้นให้บุคลากรมีคุณธรรมจริยธรรม เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน และส่งเสริมให้นักเรียนสามารถนำเอาหลักธรรมที่ผสมผสานกับสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนไปบูรณาการใช้ในชีวิตประจำวันและในสังคมได้อย่างมีความสุข แนวทางในการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมแก่นักศึกษาที่เด่นชัด คือ พ่อแม่ให้การอบรมสั่งสอนช่วยชี้แนะพฤติกรรมของตนเป็นแบบอย่างที่ดีด้วย กลุ่มเพื่อนมีส่วนช่วยชักจูงใจให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ดี ควรมีการแนะนำต้นแบบที่ดี และควรจัดกิจกรรมให้มีการยกย่องส่งเสริมคนดี และการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษา มีรูปแบบที่เป็นไปในแนวเดียวกัน มาตรฐานเดียวกันและเสมอภาคกัน จะต้องจัดการโดยทุกฝ่ายทั้งชุมชน ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ผู้บริหาร นักเรียนและผู้บริหารใน รวมถึงการกำหนดแนวทางการบริหารมาตรฐานศึกษาและการจัดการเรียนรู้โดยผู้บริหารการศึกษาระดับชาติ ระดับท้องถิ่นหรือ พื้นฐานและระดับโรงเรียนร่วมกัน เพื่อให้เกิดโรงเรียนวิถีพุทธตามความต้องการของสังคม การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธที่ดีจึงถือได้ว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธสามารถดำเนินงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ขององค์กร จากการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สถานศึกษาสามารถนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนาไปปรับประยุกต์ใช้ ให้เข้ากับบริบทของโรงเรียนและเป็นการสะท้อนการทำงานของผู้บริหารและคณะครูในสถานศึกษาสามารถ นำสิ่งเหล่านี้มาปรับปรุง แก้ไขให้ดีขึ้นตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่ได้กำหนดรายละเอียดของการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธและสอดคล้องกับการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งจำแนกได้ ๖ ขั้นตอน ดังนี้ ๑) การเตรียมการ ๒) การดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบ ๓) การดำเนินการพัฒนาตามระบบไตรสิกขา ๔) การดูแลสนับสนุนใกล้ชิด ๕) การปรับปรุง และพัฒนาต่อเนื่อง

คำนำ

การจัดการศึกษาในปัจจุบันมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถทางวิชาการ เป็นสำคัญ เพื่อเตรียมความพร้อมสู่โลกแห่งการแข่งขันในอนาคต อย่างไรก็ตาม ความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอต่อการสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพอย่างแท้จริง หากปราศจาก คุณธรรม จริยธรรม และจิตใจที่มั่นคง โครงการโรงเรียนวิถีพุทธจึงถือกำเนิดขึ้นด้วยความมุ่งหวังที่จะ เต็มเต็มช่องว่างนี้ โดยนำหลักพุทธธรรมมาเป็นรากฐานในการจัดการศึกษาและพัฒนาผู้เรียนอย่าง รอบด้าน

โครงการนี้มีเป้าหมายหลักในการบูรณาการหลักไตรสิกขา อันได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา เข้ากับวิถีชีวิตและการเรียนรู้ในทุกมิติของโรงเรียน เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการหล่อหลอม คุณธรรม จริยธรรม และการพัฒนาจิตใจควบคู่ไปกับการพัฒนาสติปัญญา ผู้เรียนจะได้ฝึกฝนตนเอง ผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น การเจริญสติ การสวดมนต์ และการปฏิบัติธรรม ซึ่งจะช่วยให้พวกเขามีสมาธิ จดจ่อ สามารถจัดการกับอารมณ์และปัญหาต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีสติ

ดังนั้น การดำเนินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธจึงเป็นก้าวสำคัญที่ไม่ได้มุ่งเพียงการสร้างคนเก่ง ทางวิชาการเท่านั้น แต่เป็นการสร้าง "คนดี" ที่มีปัญญา มีเมตตา และพร้อมที่จะเป็นกำลังสำคัญใน การสร้างสรรค์สังคมที่สงบสุขและอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนต่อไป

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	
คำนำ	
สารบัญ	
บทที่ ๑ บทนำ	๑
- ความเป็นมาและความสำคัญของโรงเรียนวิถิพุทธ	๑
- วัตถุประสงค์	๓
- ผลที่คาดว่าจะได้รับ	๓
- กรอบแนวคิดการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธ	๔
บทที่ ๒ เอกสารที่เกี่ยวข้อง	๘
- พระบรมราชโองบายด้านการศึกษาของในหลวงรัชกาลที่ ๑๐	๘
- ความหมายของโครงการโรงเรียนวิถิพุทธ	๙
- ความสำคัญและประโยชน์ของโรงเรียนวิถิพุทธ	๑๑
- แนวคิดเกี่ยวกับโรงเรียนวิถิพุทธ	๑๓
- นโยบายการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ – ๒๕๖๙	๑๗
- นโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ – ๒๕๖๙	๑๘
- นโยบายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสมุทรปราการ	๒๑
บทที่ ๓ บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ	๒๓
บทที่ ๔ การดำเนินงาน	๒๗
- การดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธ ระดับเขตพื้นที่การศึกษา	๒๗
- การดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธ ระดับสถานศึกษา	๒๙
บทที่ ๕ สรุปผลการดำเนินงาน	๓๙
- ผลการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถิพุทธ ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	๓๙
- ผลการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถิพุทธ ระดับสถานศึกษา	๔๔
บรรณานุกรม	๕๒

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของโรงเรียนวิถีพุทธ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้กำหนดความมุ่งหมายการศึกษาที่มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ภูมิปัญญา และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมการดำรงชีวิตและอยู่ในสังคมโลกได้อย่างหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก โดยกำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนด้านคุณธรรมดังนี้ คือ มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและ การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขโดยผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ขั้นพื้นฐานที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข อาทิ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงานรักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ ร่วมกันรับผิดชอบต่อสังคมโลก

วิถีพุทธ คือการดำเนินชีวิตแบบผู้รู้ตามหลักธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยวิถีทางที่ดีและประเสริฐนั้น เรียกว่า มรรค ๘ ซึ่งเป็นคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นสิ่งที่ให้ผลได้ไม่จำกัดกาล ควรน้อมเข้ามาใส่ตัว จึงพอสรุปได้ว่า วิถีพุทธที่แท้จริง ไม่จำเป็นต้องได้รับคำสั่งจากหน่วยงานใดจึงจะเป็นวิถีพุทธได้ ถ้าความเป็นพุทธฝังอยู่ในจิตวิญญาณ การพูด การทำต้องออกมาดี มีเหตุมีผล สังคมไทยมีโรงเรียนให้เด็กได้เรียนรู้วิชาการ แต่ปัจจุบันโรงเรียนต้องเป็นเข้าหลอมทางศีลธรรมไปพร้อมกัน เพื่อฝึกอบรมผู้เรียนให้มีวิถีชีวิตแบบพุทธในสถานศึกษา และเกิดการพัฒนาจนกลายเป็น "วัฒนธรรม" แล้วนำออกไปใช้ในสถานศึกษา นั่นก็คือบทสรุปเกี่ยวกับการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่ไม่ต้องลงทุนอะไรมากมาย

โรงเรียนวิถีพุทธ (อังกฤษ: Buddhist Oriented Schools) หมายถึง โรงเรียนที่เน้นการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาตามหลักไตรสิกขามาบูรณาการประยุกต์ใช้ในการบริหาร และการพัฒนาผู้เรียนในภาพรวมของสถานศึกษา โดยเน้นกระบวนการพัฒนาตามหลักไตรสิกขา ผ่านกระบวนการทางวัฒนธรรม แสวงหาปัญญา และมีเมตตา เพื่อมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับจุดเน้นการพัฒนาของประเทศที่จะช่วยผลักดันให้เด็กและเยาวชนไทยสามารถพัฒนาตามศักยภาพเป็นคนดี คนเก่ง และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข เป็นแนวทางปฏิบัติโดยแท้ที่ยึดหลักไตรสิกขา เป็นองค์รวม เป้าหมายในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้เรียนรู้ตลอดชีวิต ประสานประโยชน์ให้สังคม ลักษณะโรงเรียนวิถีพุทธ เน้นการจัดสภาพทุก ๆ ด้านเพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียน

พัฒนาตนเองตามหลักพุทธธรรมอย่างบูรณาการ ส่งเสริมให้เกิดความเจริญงอกงาม ตามลักษณะแห่ง ปัญญาวุฒิธรรม ๔ ประการคือ

๑. สัมปยุตสังเสวะ การอยู่ใกล้คนดี ใกล้ผู้รู้ มีครู อาจารย์ดี มีข้อมูลที่ดี
๒. สัทธัมมัสสวนะ การเอาใจใส่ศึกษา โดยมีหลักสูตรการเรียนการสอนที่ดี
๓. โยนิโสมนสิการ มีกระบวนการคิดวิเคราะห์หาเหตุผลที่ดี และถูกวิธี
๔. อัมมานุสสัมปัตติ สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม

โรงเรียนวิถิพุทธ คือ โรงเรียนระบบปกติทั่วไปที่นำหลักธรรมพระพุทธศาสนามาใช้ หรือประยุกต์ใช้ในการบริหารและการพัฒนาผู้เรียนโดยรวมของสถานศึกษา เน้นรอบการพัฒนาผู้เรียน โดยใช้หลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา อย่างบูรณาการ ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการพัฒนา “การกิน อยู่ ดู ฟัง เป็น” คือ มีปัญญารู้เข้าใจในทางคุณค่าแท้ใช้กระบวนการทางวัฒนธรรมแสงปัญญา และมีวัฒนธรรมเมตตา เป็นฐานการดำเนินชีวิตโดยมีผู้บริหารและคณะครูเป็นกัลยาณมิตร การช่วยกัน พัฒนาดำเนินการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีวิธีการทำงาน วิถีชีวิต วิธีการเรียนรู้ วิถีวัฒนธรรมต่าง ๆ ตามหลัก “ไตรสิกขา” ที่นำไปสู่ “ปัญญา” วิถีชีวิตที่อิงตามหลักไตรสิกขาทั้ง ๓ ด้าน

ศีล (พฤติกรรม) มีกิริยามารยาท กิน อยู่ ดู ฟัง เป็นรู้จักพิจารณาเลือกเสพสิ่งบริโภค และสิ่งต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์ด้วยปัญญารู้จักความพอดี พอประมาณ ในการแสวงหาบริโภค สะสมสิ่งต่าง ๆ ปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ภายนอกที่ถูกต้องเพื่อให้เกิดวินัยในตนเองไม่เบียดเบียนตนเอง และผู้อื่นโดยมีศีล ๕ เป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตมีชีวิตที่สัมพันธ์ต่อกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคมและสิ่งแวดล้อม

จิตใจ (สมาธิ) มีสมรรถภาพที่ดี คือ มีสมาธิ มีความตั้งมั่น เข้มแข็ง มุ่งมั่นทำดี ด้วยจิตใจกล้าหาญ อดทน สู้สิ่งยาก ขยันหมั่นเพียร ไม่ย่อท้อสามารถฟันฝ่าอุปสรรคผ่านความยากลำบากไปได้ ฟังตนเองได้มีคุณภาพ คือ มีความกตัญญูรู้คุณ มีจิตใจเมตตา กรุณาโอบอ้อมอารีมีน้ำใจ ละอายชั่ว กลัวบาป ซื่อสัตย์ รับผิดชอบ กล้ารับผิดชอบ เกิดจิตที่เป็นบุญกุศลอย่างสม่ำเสมอ มีสุขภาวะที่ดี คือมีความสุข ความร่าเริง เบิกบาน มองโลกในแง่ดี มีกำลังใจ เกิดแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ ในการร่วมกิจกรรมงานต่าง ๆ

ปัญญา มีศรัทธาเลื่อมใสและความเข้าใจในพระรัตนตรัย ในกฎแห่งกรรม และในหลักบาปบุญคุณโทษมีทักษะและอุปนิสัยในการเรียนรู้ที่ดี จูงใจ ใฝ่รู้ รู้จักการค้นคว้า การจดบันทึกให้เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง การคิดวิเคราะห์ประมวลผล สามารถนำเสนอถ่ายทอดได้ทั้งแบบกลุ่ม และรายบุคคล มีทักษะชีวิตเท่าทันต่อสิ่งเร้าภายนอก และกิเลสภายในตนสามารถแก้ปัญหาชีวิตได้ สามารถนำหลักธรรมไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้มีฐานชีวิตที่ดีมีทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติธรรม เกิดปัญญาเข้าใจในสังขารในชาติได้ตามวุฒิภาวะของตน สามารถต่อยอดพัฒนาไปสู่การปฏิบัติธรรมให้เกิดความเจริญงอกงามในธรรมที่สูงยิ่งขึ้นไป

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ มองเห็นความสำคัญดังกล่าวจึงได้จัดทำโครงการนี้ขึ้น เพื่อส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนทุกคนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่

พึงประสงค์สามารถนำไปปฏิบัติจนเป็นนิสัยในชีวิตประจำวัน บรรลุตามเป้าหมายการจัดการศึกษา
ของชาติรู้จักวิธีการดำเนินชีวิต ห่างไกลจากอบายมุข

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้นักเรียน ครูและผู้บริหารในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
สมุทรปราการ มีความตระหนักรู้ เข้าใจ และมีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล ชี้นำคุณค่าแห่ง
คุณธรรมความเป็นธรรมชาติ สร้างความรู้สึกรักผิชอบชาติ และภูมิใจในการทำความดี
๒. เพื่อปลูกฝังค่านิยมด้านคุณธรรม จริยธรรม และหลักธรรมทางศาสนาที่ตนนับถือให้
นักเรียน ครูและผู้บริหารในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ
๓. เพื่อให้นักเรียน ครูและผู้บริหารในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
สมุทรปราการ สามารถปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือได้อย่างถูกต้อง
๔. เพื่อให้นักเรียน ครูและผู้บริหารในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
สมุทรปราการ มีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน สร้างความรู้ ความเข้าใจและทัศนคติที่ถูกต้องใน
การส่งเสริมการใช้พุทธธรรมให้เป็นวัฒนธรรม และวิถีชีวิตประจำวันของโรงเรียนอย่างสอดคล้องกับ
ธรรมชาติของเด็กตามพื้นฐานและบริบทของโรงเรียน ตลอดจนสร้างวินัยภายนอกและภายในตนเอง
๕. เพื่อให้ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนได้รับการพัฒนาให้มีพฤติกรรม
ที่พึงประสงค์ในโรงเรียนเพิ่มขึ้น

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ มีฐานข้อมูลโรงเรียนวิถีพุทธที่เป็น
ปัจจุบันสำหรับใช้ในการพัฒนาโรงเรียนในสังกัด
๒. บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ในระดับสถานศึกษา มีความรู้
ความเข้าใจ เกี่ยวกับการดำเนินงานและสามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ
ให้บรรลุเป้าหมายได้
๓. ผู้เรียนมีค่านิยมด้านคุณธรรม จริยธรรม และการยึดมั่นในหลักธรรมทางศาสนาที่ตนนับ
ถืออย่างชัดเจน สามารถนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้อง
กับบริบทของตนเอง
๔. ผู้เรียนสามารถปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนาได้อย่างถูกต้อง มีความเข้าใจในหลัก
ศาสนาและแนวปฏิบัติที่เหมาะสม สามารถนำไปปรับใช้ในกิจกรรมชีวิตประจำวันทั้งในโรงเรียนและ
ชุมชน
๕. ผู้เรียนและบุคลากรในโรงเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติที่ถูกต้องในการส่งเสริม
พุทธธรรมให้กลายเป็นวัฒนธรรมและวิถีชีวิตประจำวันของโรงเรียน สามารถสร้างวินัยภายนอกและ
ภายในตนเองได้อย่างเหมาะสมกับพื้นฐานและบริบทของเด็ก และสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนา
โรงเรียนอย่างยั่งยืน

๖. ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามเป้าหมายของวิสัยทัศน์ ปรัชญา และจุดเน้นของสถานศึกษา สามารถนำคุณธรรม จริยธรรม และหลักธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิตและกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้

๗. บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ในระดับสถานศึกษา สามารถทำหน้าที่ นิเทศการดำเนินกิจกรรมในโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาได้

กรอบแนวคิดการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ

แนวทางดำเนินการ ๒๙ ประการสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธทำให้โรงเรียนมีแนวทางการพัฒนาโรงเรียนที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยร่วมกันนำอัตลักษณ์ ๒๙ ประการสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธ ไปเป็น ตัวชี้วัดในการคัดเลือกโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำอย่างต่อเนื่อง เพื่อรับใบประกาศเกียรติคุณยกย่อง จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และเพื่อให้การคัดเลือกโรงเรียนวิถีพุทธ ปี พ.ศ. ๒๕๕๖ เป็นอย่างเรียบร้อย ได้โรงเรียนวิถีพุทธที่มีคุณภาพจำนวน ๑๐๐ โรงเรียนจากโรงเรียนวิถีพุทธ ทั้งหมด ๑๒,๑๖๒ โรงเรียนให้เป็นตัวอย่างแก่โรงเรียนอื่นๆ ได้จึงเห็นควรจัดโครงการดังกล่าวและ พัฒนาอัตลักษณ์ ๒๙ ประการสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธซึ่งอัตลักษณ์ทั้ง ๒๙ ประการมี ดังนี้

ตารางที่ ๑.๑ อัตลักษณ์ ๒๙ ประการสู่การเป็นโรงเรียนวิถีพุทธ

ด้านกายภาพ	ด้านกิจกรรม ประจำวันพระ	ด้านการเรียนการสอน	ด้านพฤติกรรม นักเรียน ครู ผู้บริหารโรงเรียน	ด้านการส่งเสริม วิถีพุทธ
๑) มีป้ายโรงเรียนวิถีพุทธ	๑) ใส่เสื้อขาวทุกคน	๑) บริหารจิต เจริญปัญญา ก่อนเข้าเรียน เข้า-บ้าย ทั้ง ครู และ นักเรียน	๑) รักษาศีล ๕	๑) ไม่มีอาหารขยะขายใน โรงเรียน
๒) มีพระพุทธรูปบริเวณ หน้าโรงเรียน	๒) ทำบุญใส่บาตร ฟังเทศน์	๒) บูรณการวิถีพุทธ ทุก กลุ่มสาระ และในวันสำคัญ ทางพระพุทธศาสนา	๒) ยิ้มง่าย ไหว้สวย กราบงาม	๒) ไม่ดูค่า นักเรียน
๓) มีพระพุทธรูปประจำ ห้องเรียน	๓) รับประทาน อาหารมังสวิรัตินี้ มื้อกลางวัน	๓) ครู พานักเรียนทำ โครงการคุณธรรม กิจกรรม จิตอาสาสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง	๓) ก่อนรับประทาน อาหารจะมีการพิจารณา อาหาร รับประทาน อาหารไม่ดั่ง ไม่หก ไม่เหลือ	๓) บริหารจิต เจริญ ปัญญา ก่อนการประชุม ทุกครั้ง
๔) มีพุทธศาสนสุภาษิต วาจาธรรม พระราชดำรัส ติดตามที่ต่างๆ	๔) สวดมนต์แปล	๔) ครู ผู้บริหาร และ นักเรียนทุกคน ไปปฏิบัติ ศาสนกิจที่วัดเดือนละ ๑ ครั้ง มีวัดเป็นแหล่งเรียนรู้	๔) ประหยัด ออม อดออมใช้เงิน และสิ่งของ	๔) ชื่นชมคุณความดีหน้า เสาธงทุกวัน

ตารางที่ ๑.๑ อັตลัษณ์ ๒๙ ประการสู่การเป็นโรงเรียนวิถีพุทธ (ต่อ)

ด้านกายภาพ	ด้านกิจกรรมประจำวันพระ	ด้านการเรียนการสอน	ด้านพฤติกรรมนักเรียน ครู ผู้บริหารโรงเรียน	ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ
๕) มีความสะอาด สงบ ร่มรื่น		๕) ครู ผู้บริหารและนักเรียนทุกคน เข้าค่ายปฏิบัติธรรมอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง	๕) มินิสัยใฝ่รู้ สู้ง่าย	๕) โหมมรุมเพื่อสะท้อนความรู้สึก เช่น ความรู้สึกที่ได้ทำความดี
๖) มีห้องพระพุทธศาสนาหรือลานธรรม				๖) ครู ผู้บริหารและนักเรียนมีสมุดบันทึกความดี
๗) ไม่มีสิ่งเสพติด เหล้า บุหรี่ในโรงเรียน ๑๐๐%				๗) ครู ผู้บริหาร และนักเรียน สอบได้ธรรมะศึกษาตรีเป็นอย่างน้อย
				๘) มีพระมาสอนอย่างสม่ำเสมอ

ซึ่งทั้งหมดนี้สามารถสรุปได้เป็นแผนภูมิเพื่อให้เป็นการจดจำได้ง่ายและนำไปติดไว้ในสถานศึกษาให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและนักเรียนได้เข้าใจในแนวทางการไปสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธต่อไป ดังนี้

แผนภูมิ ๒๙ ประการสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธ

จึงเห็นสมควรที่จะมีการได้พัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นอัตลักษณ์ ๒๙ ประการของความเป็นโรงเรียนวิถิพุทธ และเพื่อให้เป็นแนวทางการในพัฒนาให้เป็นโรงเรียนวิถิพุทธที่สมบูรณ์แบบ และเป็นแนวทางต่อไป ได้กำหนดให้ ๒๙ ประการสู่ความเป็นโรงเรียนวิถิพุทธ เป็นแนวทางของการประเมินถึงความเป็นไปได้ในแต่ละด้าน

แนวทางดำเนินการ ๒๙ ประการสู่ความเป็นโรงเรียนวิถิพุทธ ประกอบด้วย

๑. ด้านกายภาพ ๗ ประการ

- ๑.๑ มีป้ายโรงเรียนวิถิพุทธ
- ๑.๒ มีพระพุทธรูปหน้าโรงเรียน
- ๑.๓ มีพระพุทธรูปประจำห้องเรียน
- ๑.๔ มีพระพุทธรูปศาสนสุภาสิต วาเทธรรม พระราชดำรัสติดตามที่ต่างๆ
- ๑.๕ มีความสะอาด สงบ ร่มรื่น
- ๑.๖ มีห้องพระพุทธรูปศาสนาหรือลานธรรม
- ๑.๗ ไม่มีสิ่งเสพติด เหล้า บุหรี่ ๑๐๐ %

๒. ด้านการเรียนการสอน ๕ ประการ

- ๒.๑ บริหารจิต เจริญปัญญา ก่อนเข้าเรียน เข้า บ่าย ทั้งครู และ นักเรียน
- ๒.๒ บูรณาการวิถิพุทธ ทุกกลุ่มสาระ และในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา
- ๒.๓ ครู พานักเรียนทำโครงการคุณธรรม กิจกรรมจิตอาสาสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง
- ๒.๔ ครู ผู้บริหาร และ นักเรียน ทุกคน ไปปฏิบัติศาสนกิจที่วัดเดือนละ ๑ ครั้ง มีวัดเป็นแหล่งเรียนรู้
- ๒.๕ ครู ผู้บริหาร และ นักเรียนทุกคน เข้าค่ายปฏิบัติธรรมอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง

๓. ด้านพฤติกรรม ครู ผู้บริหารโรงเรียน และนักเรียน ๕ ประการ

- ๓.๑ รักษาศีล ๕
- ๓.๒ ยิ้มง่าย ไหว้สวย กราบงาม
- ๓.๓ ก่อนรับประทานอาหารจะมีการพิจารณาอาหารรับประทานอาหาร ไม่ดั่ง ไม่ทก ไม่เหลือ
- ๓.๔ ประหยัด ออม ถนอมใช้ เงิน และ สิ่งของ
- ๓.๕ มีนิสัยใฝ่รู้ สู้งาน

๔. ด้านการส่งเสริมวิถิพุทธ ๘ ประการ

- ๔.๑ ไม่มีอาหารขยะภายในโรงเรียน
- ๔.๒ ไม่ดู ด่า นักเรียน
- ๔.๓ ชื่นชมคุณความดี หน้าเสาธงทุกวัน
- ๔.๔ โฮมรูมเพื่อสะท้อนความรู้สึก เช่นความรู้สึกที่ได้ทำความดี
- ๔.๕ ครู ผู้บริหาร และนักเรียน มีสมุดบันทึกความดี
- ๔.๖ ครู ผู้บริหาร และนักเรียน สอบได้ธรรมศึกษาตรีเป็นอย่างน้อย
- ๔.๗ บริหารจิต เจริญปัญญา ก่อนการประชุมทุกครั้ง
- ๔.๘ มีพระมาสอนอย่างสม่ำเสมอ

๕. ด้านกิจกรรมประจำวันพระ ๔ ประการ

- ๕.๑. ใส่เสื้อขาวทุกคน
- ๕.๒. ทำบุญใส่บาตร ฟังเทศน์
- ๕.๓. รับประทานอาหารมังสวิรัตินมื่อกลางวัน
- ๕.๔. สวดมนต์แปล

บทที่ ๒

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

โครงการโรงเรียนวิถีพุทธของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ได้ศึกษาทฤษฎี วรรณกรรม แนวคิด และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากตำรา เอกสารวิชาการ วารสาร เว็บไซต์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศ และต่างประเทศ และนำมาจัดระบบการนำเสนอข้อมูล ประกอบไปด้วย (๑) พระบรมราโชบายด้านการศึกษาของในหลวงรัชกาลที่ ๑๐ (๒) ความหมายของโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ (๓) ความสำคัญและประโยชน์ของโรงเรียนวิถีพุทธ และ (๔) แนวคิดเกี่ยวกับโรงเรียนวิถีพุทธดังนี้

พระบรมราโชบายด้านการศึกษาของในหลวงรัชกาลที่ ๑๐

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๑๐) ทรงพระราชทานพระบรมราโชวาทด้านการศึกษาให้มุ่งสร้างพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน ๔ ด้าน ดังนี้

๑) มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง มีความรู้ความเข้าใจและศรัทธาต่อสถาบันหลักของชาติ คือ ครอบครัว ชุมชน ศาสนา สถาบันพระมหากษัตริย์ และความเป็นไทย ยึดมั่นในศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์

๒) มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง – มีคุณธรรม และแยกแยะความถูกต้อง ดีงาม ชั่ว และผิดได้อย่างชัดเจน ปฏิบัติ ตนในสิ่งที่ดีงาม ปฏิเสธสิ่งที่ไม่ดี มีจิตใจที่สุจริต มีเหตุผล และมีปัญญา รับผิดชอบ มีวินัย และใฝ่เรียนรู้

๓) มีงานทำ – มีอาชีพ รักษาน สู้งาน และมีความสามารถในการทำงานให้สำเร็จ สามารถประกอบอาชีพ เลี้ยงดูตนเองและครอบครัวได้ มีการฝึกฝนทั้งในหลักสูตรและนอกหลักสูตรเพื่อให้งานเป็น

๔) เป็นพลเมืองดี เป็นหน้าที่ของทุกคนที่ต้องทำ มีความเอื้ออาทรต่อครอบครัวและชุมชน มีจิตอาสา บำเพ็ญประโยชน์ และช่วยเหลือสังคมด้วยความมีน้ำใจ

หัวใจสำคัญการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนา ความรู้ ความคิด ความประพฤติ และคุณธรรมของบุคคลการศึกษาต้องให้โอกาสผู้เรียนได้พิจารณาสิ่งที่ได้ เรียนรู้เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวมสังคมใดให้การศึกษาที่ดีแก่เยาวชนได้อย่างครบถ้วน ทุกด้าน สังคมนั้นก็จะมีพลเมืองที่มั่นคงและพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าได้โดยการศึกษาต้องให้ความรู้และความคิดที่ครบถ้วนทุกด้าน เพื่อให้บุคคลสามารถนำไป ปฏิบัติงานใหญ่ๆ ของส่วนรวมให้สำเร็จ และเป็นกำลังของประเทศชาติได้

ความหมายของโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ

โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ เป็นกระบวนการดำเนินงานตามทางของพุทธะ โดยการนำพุทธธรรมมาใช้ในการจัดการศึกษาทั้งระบบ ทั้งการจัดทำหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การประเมินผล การแนะแนว และระบบติดตามดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยทุกฝ่ายต้องมีส่วนร่วมทั้งวัด ชุมชน ผู้ปกครอง ครู ผู้บริหาร และผู้เรียนให้มีแนวทางไปในทางเดียวกัน ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายของโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ เพื่อให้กระบวนการเกิดผลสัมฤทธิ์ในการทำงานและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

โรงเรียนวิถีพุทธ คือ โรงเรียนระบบปกติทั่วไปที่นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ประยุกต์ในการบริหารสถานศึกษา ร่วมพัฒนาผู้เรียนโดยรวมของสถานศึกษา เน้นกรอบในการพัฒนาตามหลักไตรสิกขาโดยบูรณาการ เป็นโรงเรียนที่สอน และฝึกให้ผู้เรียน กิน อยู่ ดู ฟังเป็น ถ้าทำอย่างจริงจังต่อเนื่องผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาทั้ง ๔ ด้าน คือ กาย (กายภาวนา) สังคม (ศีลภาวนา) จิต (จิต ภาวนา) และปัญญา (ปัญญาภาวนา) โดยรูปแบบโรงเรียนวิถีพุทธเกิดจากการประชุมเรื่อง “หลักสูตรใหม่เด็กไทย พัฒนา : หัวใจของการปฏิรูปการศึกษา” จนถึงปัจจุบัน โดยโรงเรียนวิถีพุทธเกิดขึ้นเป็นโรงเรียนรูปแบบใหม่ที่เน้นแนวทางปฏิรูปที่ยึดหลักวิถีแห่งปัญญาพัฒนาอย่างบูรณาการในระบบแห่งไตรสิกขาสู่ความเป็นพุทธ โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้เรียนรู้ตลอดชีวิต ประสานประโยชน์ให้สังคม ให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองตามหลักพุทธธรรมอย่างบูรณาการ ส่งเสริมให้เกิดความเจริญอกงาม มีความสุขจริงแท้และอยู่ร่วมสังคมอย่างสร้างสรรค์เกื้อกูล สามารถนำโลกไปในวิถีที่ถูกต้อง โดยมีจุดมุ่งเน้นในการพัฒนาความเจริญอกงามตามหลักพระพุทธศาสนา ส่งเสริมให้เกิดปัญญาแก่ผู้เรียน ซึ่งมีองค์ประกอบบุคลากรทางการศึกษา พระภิกษุและชุมชนเป็นผู้ขับเคลื่อนการพัฒนาให้บรรลุตามเจตนารมณ์ของโรงเรียนวิถีพุทธ ในปัจจุบันมีการนำกระบวนการมาบูรณาการร่วมกับโครงการจำนวนมากในประเทศและกระทรวงศึกษาธิการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการพัฒนาต่อยอดโครงการเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ และโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานอย่างยั่งยืน เพื่อดำเนินงานให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่กำหนดเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ต้องเป็นคนดี เก่ง มีความสุขอย่างแท้จริงรวมถึงการฝึกความรับผิดชอบต่อสังคมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน

คำว่า โรงเรียนวิถีพุทธ มีผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความหมายไว้หลากหลายแนวคิดตามมุมมองและทัศนคติที่แตกต่างกันไป กล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ได้ให้ความหมายโรงเรียนวิถีพุทธว่า โรงเรียนที่จัดการศึกษาตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้วยภาวนา ๔ คือ พัฒนาทางกาย สังคม จิต และปัญญา โดยกระบวนการการศึกษาต้องบูรณาการกับหลักไตรสิกขาเข้ากับกลุ่มสาระและกิจกรรมต่าง ๆ เสมือนหลักสูตรเป็นเส้นด้ายที่ร้อยเรียงทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมเข้า

ด้วยกันให้เป็นไปตามทิศทางเดียวกัน ดังนั้นผู้เรียนต้องปฏิบัติตามหลักไตรสิกขาตลอดเวลาทั้งขณะที่กิน ดู และ ฟัง ซึ่งเป็นกิจวัตรประจำวันของนักเรียน

พระมหาวิชาญ สุวิชาโน และคณะได้ให้ความหมายว่า โรงเรียนวิถิปุทธดำเนินการพัฒนาผู้เรียนโดยใช้หลักไตรสิกขามาบูรณาการกับการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้เรียนรู้ผ่านการพัฒนา “การกิน อยู่ ดู ฟังเป็น” คือ การเกิดปัญญาให้รู้เข้าใจในคุณค่าแท้ของชีวิต โดยใช้กระบวนการทางวัฒนธรรมเพื่อแสวงหาปัญญาและมีวัฒนธรรมด้านความเมตตาเป็นฐานของการดำเนินชีวิต มีผู้บริหารและคณะครูเป็นกัลยาณมิตรในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดคุณภาพของความเป็นมนุษย์ที่มีคุณภาพ

พระมหาโยธิน โยธินโก และคณะ ได้ให้ความหมายว่า โรงเรียนวิถิปุทธ คือโรงเรียนที่ดำเนินการพัฒนาเน้นผู้เรียนโดยใช้หลักธรรม “ไตรสิกขา” คือ อธิศีลสิกขา อธิจิตตสิกขา และ อธิปัญญาสิกขา เป็นกระบวนการปฏิบัติ การพัฒนาทั้งทางพฤติกรรม ทางกาย และทางวาจา เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและจิตสำนึกของผู้เรียน

พระพรหมคุณาพร (ป.อ.ปยุตโต) ได้ให้ความหมายโรงเรียนวิถิปุทธ คือ โรงเรียนที่จัดการศึกษาตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าโดยดำเนินตามมรรคมืองค์ ๘ ประการ เป็นหนทางแห่งการดับทุกข์ มีสัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวาจา เป็นต้น สรุปลงตรงกับไตรสิกขาอันได้แก่ ศีลสมาธิ ปัญญาให้พัฒนาตามหลักไตรสิกขาซึ่งเป็นหลักทางสายกลาง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ให้ความหมายโรงเรียนวิถิปุทธ คือ โรงเรียนในวิถิแห่งปัญญาที่พัฒนาอย่างบูรณาการในระบบแห่งไตรสิกขาสู่ความเป็นพุทธ นำไปสู่ความเจริญอกงามมีความสุขจริงแท้ และอยู่ร่วมสังคมอย่างสร้างสรรค์เกื้อกูลกัน สามารถนำโรคไปในวิถิที่ถูกต้องวิถิแห่งธรรม โดยการจัดการศึกษาเน้นเนื้อหาวิชาการเพิ่มขึ้น และให้เรื่องคุณธรรมจริยธรรมหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่าง ๆ สอดแทรกและบูรณาการอยู่ในการเรียนรู้เนื้อหาวิชาการ

สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม ได้ให้ความหมายโรงเรียนวิถิปุทธว่า คือ โรงเรียนที่เน้นการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาตามหลักไตรสิกขามาบูรณาการมาใช้ในการบริหารสถานศึกษารวมไปถึงการพัฒนาผู้เรียนผ่านกระบวนการทางวัฒนธรรม วิถีชีวิตในการแสวงหาปัญญาและมีเมตตาต่อกัน เพื่อมุ่งเน้นพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพสอดคล้องกับจุดเน้นของการพัฒนาประเทศให้ยั่งยืน

จากความหมายของการบริหารและความหมายโรงเรียนวิถิปุทธดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าการบริหารโรงเรียนวิถิปุทธ หมายถึง กระบวนการบริหารงานที่นำพุทธธรรมมาใช้ในการจัดการการศึกษาทั้งระบบ มีการวางแผน จัดการองค์การ การควบคุม และการใช้ทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาบรรลุเป้าหมาย โดยผู้บริหารใช้ทักษะการเป็นผู้นำในด้านต่าง ๆ

มีเป้าหมายร่วมกัน เพื่อต้องการพัฒนามนุษย์ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย สังคม จิตใจ และปัญญา ผ่านการนำหลักธรรม หลักไตรสิกขา อันได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา มาประยุกต์และบูรณาการในการบริหาร และการพัฒนาผู้เรียนโดยรวมของสถานศึกษา โดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมการปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกัน อย่างเป็นกัลยาณมิตรในการบริหารให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ

ความสำคัญและประโยชน์ของโรงเรียนวิถีพุทธ

ในยุคสมัยก่อนการปฏิรูปการศึกษา การศึกษาเล่าเรียนของคนไทยจะอยู่กับพระพุทธศาสนา มีความใกล้ชิดกับหลักธรรม เพราะผู้สอนคือพระภิกษุ สถานที่จัดการเรียนรู้ก็มักเป็นศาสนสถานทางศาสนา หรือวัด หรืออาจเรียนรู้ตามสำนักวิชาชีพต่างๆ ถ้าเป็นผู้หญิงก็ต้องเรียนรู้การบ้าน การเรียนจากคุณแม่คุณยายตามประเพณีวัฒนธรรม ส่วนผู้ชายก็ต้องศึกษาหาความรู้ในวัดเพราะวัดเป็นที่รวมสาขาวิชาที่หลากหลาย ใครผ่านการบวชเรียนก็จะเป็นที่ยอมรับของคนในสังคมว่าเป็นผู้มีวิชาความรู้มีความสามารถ สามารถเข้ารับราชการได้ ซึ่งส่วนใหญ่การเรียนจะเน้นเรียนรู้เพื่อรู้หนังสือ เรียนวิชาชีพ รวมบทเรียนเพื่อศึกษาพระธรรมวินัย และพัฒนาตนเองตามหลักพุทธศาสนา ระบบการศึกษาของประเทศไทยมีการปฏิรูปครั้งใหญ่ในช่วงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยเริ่มต้นด้วยการจัดตั้งโรงเรียนหลวงขึ้น ซึ่งทำให้การศึกษาวัดและโรงเรียนแยกออกจากกันอย่างชัดเจน มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองประเทศ โดยการจัดตั้งกระทรวงขึ้นมาบริหารประเทศ ในด้านการศึกษาเริ่มมีการจัดตั้งกระทรวงธรรมการในปีพ.ศ. ๒๔๓๕ และมีการจัดตั้งโรงเรียนกระจายไปทั่วราชอาณาจักร จากที่มีการจัดการเรียนรู้ภายในวัดถูกยกฐานะเป็นโรงเรียน ผู้สอนจาก “พระ” เปลี่ยนฐานะเป็น “ครู” จึงทำให้การเรียนรู้ของคนไทยที่ยิ่งห่างไกลพระพุทธศาสนามากขึ้น จนถึงในสมัยรัชกาลที่ ๖ พระองค์ทรงมีพระราชดำริเรื่องการศึกษาของคนไทยว่าไม่ควรแยกไปจากวัด ซึ่งเคยเป็นศูนย์กลางในการศึกษา จึงมีการเปลี่ยนชื่อกระทรวงศึกษาธิการ ในสมัยนั้นเป็นกระทรวงธรรมการแทนตามเดิม โดยให้กระทรวงธรรมการมีหน้าที่ดูแลการจัดการการศึกษาและการศาสนาด้วยกัน การปรับเปลี่ยนดังกล่าวอาจทำให้การศึกษาใกล้ชิดพุทธศาสนาอีกครั้ง แต่สภาพปัญหาการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทำให้การจัดการศึกษามุ่งเน้นเนื้อหาวิชาการมากขึ้นเรื่อยๆ โดยมองข้ามเรื่องคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตทำให้เกิดวิกฤตการณ์ด้านคุณธรรมของคุณในสังคมไทยเริ่มเสื่อมถอยลง คนขาดหลักธรรมที่จำเป็นในการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงก่อเกิดเป็นโครงการโรงเรียนวิถีพุทธที่จะมุ่งเน้นพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สมบูรณ์ในทุกด้านและมุ่งมั่นดำเนินโครงการต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

สำนักงานพัฒนานวัตกรรมการจัดการการศึกษา ได้กล่าวถึงความสำคัญของโรงเรียนวิถีพุทธ เน้นวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวไทยที่ได้รับการขัดเกลาจากคำสอนของพระพุทธศาสนาตั้งแต่ยุค

แรกของประวัติศาสตร์ชาติไทยจนกล่าวได้ว่าวิถีพุทธ คือ วิถีวัฒนธรรมของชาวไทยส่วนใหญ่จนมีความเป็นเอกลักษณ์ที่ทั่วโลกตระหนักและให้การยอมรับ

สมเด็จพระพจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ) กล่าวถึงความสำคัญของโรงเรียนวิถีพุทธ เป็นแหล่งสำคัญที่จะเพาะเลี้ยงเยาวชนให้เกิดความดีงาม รักษาความเป็นไทย และรักษาความเป็นอิสระทางสติปัญญาของคนในชาติไว้ได้และโรงเรียนวิถีพุทธเป็นโรงเรียนที่เกี่ยวข้องด้วยพระพุทธศาสนาขอให้ช่วยกันพยุงอย่างให้ตกต่ำลงไป ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งฝ่ายบรรพชิต และคฤหัสถ์กับโรงเรียนวิถีพุทธต้องทำความเข้าใจให้ชัดเจนว่าโรงเรียนวิถีพุทธนั้นเป็นอย่างไร การมาประชุมร่วมกันในวันนี้จึงเป็นการประกาศแน่นอนว่าเราจะต้องทำความเข้าใจร่วมกัน และจะต้องช่วยเหลือร่วมกันไม่ว่าทางใดเกี่ยวกับการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธให้ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับประเทศชาติบ้านเมืองของเรา ส่วนอื่นสำคัญอย่างไร โรงเรียนวิถีพุทธก็ต้องมีความสำคัญขึ้นไปเทียบเท่าอย่างนั้น โรงเรียนวิถีพุทธอยู่ในสถาบันที่สอง คือสถาบันศาสนา สถาบันที่หนึ่ง คือ สถาบันชาติ สถาบันที่สามคือพระมหากษัตริย์ เราต้องมีความรู้สึกร่วมกันว่า โรงเรียนวิถีพุทธของเราอยู่ในสถาบันที่สอง คือสถาบันศาสนาจะทำให้เกิดกำลังใจร่วมกัน ให้สมกับที่บ้านเมืองของเราได้มีพระพุทธศาสนาเป็นหลักมาแต่เดิม และสถาบันพระมหากษัตริย์นั่นเองที่มีส่วนสำคัญในการทำให้สถาบันพระพุทธศาสนามั่นคงแข็งแรง การช่วยกันทำให้โรงเรียนวิถีพุทธมีความแข็งแกร่งเป็นการทำเพื่อความงามของประเทศไทยบ้านเมือง ไม่ใช่แข็งแกร่งเพื่อตน ประเทศไทยบ้านเมืองเป็นอันดับหนึ่ง ตัวเองเป็นอันดับสอง เมื่อสถาบันพระมหากษัตริย์แข็งแกร่งคู่กับชาติและพระมหากษัตริย์เท่ากับมีความแข็งแกร่งของประเทศไทยโดยรวม

พระมหาวิชาญ วิสุชาโน และคณะ ได้กล่าวถึงความสำคัญและประโยชน์ของการดำเนินกิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธไว้ คือ การดำเนินกิจกรรมด้านวิถีพุทธในสถาบันการศึกษา หรือหน่วยงานต่างๆเป็นการพัฒนาชีวิตคนให้เกิดความสมบูรณ์ และเป็นการสร้างสรรค์อารยธรรมที่ส่งเสริมให้ระบบความสัมพันธ์ของสรรพสิ่ง ได้เจริญงอกงามไปในทิศทางที่เกื้อกูลกันยิ่งขึ้น การศึกษาที่แท้จริง คือ การพัฒนาชีวิตให้สมบูรณ์พร้อมไปกับการสร้างสรรค์อารยธรรมที่ยั่งยืน นักการศึกษาหลายท่านที่สนับสนุนในหลักของวิถีพุทธเห็นพ้องต้องกันว่า ปัญหาที่เกิดในการจัดการศึกษาที่ขาดดุลยภาพเป็นสาเหตุแห่งวิกฤตการณ์ในด้านต่าง ๆ จึงได้หันกลับมาพิจารณากันว่าการจัดการการสอนในอนาคตมีความจำเป็นต้องสร้างความ สมดุลให้เกิดขึ้น ควรปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนโดย ได้นำเอาหลักการของพระพุทธศาสนาเป็นพื้นฐานในการเรียนการสอน โดยมุ่งส่งเสริมกิจกรรมด้านวิถีพุทธ

สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการการศึกษาได้ให้ความสำคัญและประโยชน์ของการจัดการการศึกษาในรูปแบบโรงเรียนวิถีพุทธไว้ว่า โรงเรียนวิถีพุทธ เป็นการบริหารโรงเรียนระบบปกติทั่วไปที่นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้หรือประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนโดยรวมของสถานศึกษา เน้นกรอบการพัฒนาตามหลักไตรสิกขาอย่างสมบูรณ์ โดยผ่านกระบวนการ

ทางวัฒนธรรมแสวงปัญญา และมีวัฒนธรรมเมตตา เป็นฐานการดำเนินชีวิตให้ผู้ที่ศึกษาเองมีความพร้อม ๆ กับให้คนรอบข้างและสังคมมีความสุขพร้อมพร้อมกันไปด้วยอย่างชัดเจน

สรุปได้ว่า โครงการโรงเรียนวิถีพุทธนั้นมีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชนไทยในปัจจุบันเป็นอย่างมาก เนื่องจากวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวไทยควรได้รับการกล่อมเกลาจากคำสอนของพระพุทธศาสนาตั้งแต่ยุคแรกของประวัติศาสตร์ชาติไทย จนกล่าวได้ว่าวิถีพุทธ คือ วิถีวัฒนธรรมของคนไทยส่วนใหญ่จนเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนชาวไทย แต่ในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมในปัจจุบันนั้นทำให้มันเกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สิ่งสำคัญที่จะทำให้การดำเนินชีวิตของเด็กและเยาวชนเป็นไปอย่างมีคุณภาพ คือ เด็กและเยาวชนจะต้องเกิดทักษะกระบวนการคิดที่ครอบคลุมทั้งการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ รวมไปถึงกระบวนการในการตัดสินใจ ประเมินคุณค่าสิ่งต่าง ๆ เลือกสิ่งที่คุณค่าแก่ตนเองและนำไปสู่การเกิดปัญญาที่แท้จริงตามหลักไตรสิกขา ทั้งยังสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่เป็นการปฏิรูปการศึกษาที่ตรงประเด็นในลักษณะการบูรณาการตามวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของคนไทย เด็กและเยาวชนสามารถพัฒนาตนเองตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าส่งผลต่อการดำเนินชีวิตให้มีฐานชีวิตที่มีทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติธรรมเกิดปัญญาความเข้าใจในสังขารในชีวิตได้ตามวุฒิภาวะของตนและสามารถต่อยอดพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์บนพื้นฐานของความร่วมมือของทุกฝ่ายให้ทันท่วงที่ไม่ล่าหลังและสามารถบูรณาการให้เข้ากับยุคสมัยได้อย่างดีงาม โรงเรียนวิถีพุทธจึงเป็นนวัตกรรมด้านการจัดการการศึกษาแก่วงการการศึกษาไทยและของโลกสืบไป

แนวคิดเกี่ยวกับโรงเรียนวิถีพุทธ

วิถีพุทธ คือการดำเนินชีวิตแบบผู้รู้ตามหลักธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยวิถีทางที่ดีและประเสริฐนั้น เรียกว่า มรรค ๘ เป็นสิ่งที่ให้ผลได้ไม่จำกัดกาลเวลา วิถีพุทธที่แท้จริงไม่จำเป็นต้องได้รับคำสั่งจากหน่วยงานใดจึงจะเป็นวิถีพุทธได้ ถ้าพุทธฝังอยู่ในจิตวิญญาณ การพูดการทำต้องออกมาดี มีเหตุมีผล สังคมไทยมีโรงเรียนให้เด็กได้เรียนรู้วิชาการ แต่ปัจจุบันโรงเรียนต้องเป็นบ้านหลอมทางศีลธรรมไปพร้อมกัน เพื่อฝึกอบรมผู้เรียนให้มีวิถีชีวิตแบบพุทธในสถานศึกษาและเกิดการพัฒนาจนกลายเป็น “วัฒนธรรม” แล้วนำออกไปใช้นอกสถานศึกษา จากอดีตจนถึงปัจจุบันวิถีชีวิตและวัฒนธรรมประเพณีไทยเป็นที่ยอมรับกันว่าได้รับการพัฒนาคล่อมเกลาจากคำสอนของพระพุทธศาสนา ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบและเอกลักษณ์ความเป็นประเทศหรือชุมชนชาวพุทธที่มีความแตกต่างจากนานาประเทศที่ไม่ได้นับถือพระพุทธศาสนา พุทธธรรมของพระพุทธศาสนามีการพัฒนาเป็นระบบการศึกษา ๓ ประการ ซึ่งเรียกว่า ไตรสิกขา ได้แก่ อธิศีลสิกขา อธิจิตตสิกขา และอธิปัญญาสิกขา ที่เรียกสั้น ๆ ว่า ศีล สมาธิ และปัญญา เพื่อฝึกหัดให้ผู้เรียนได้พัฒนากาย ความประพฤติ จิตใจ และปัญญา ไตรสิกขานี้เป็นเป็นการศึกษาที่ครอบคลุมการดำเนินชีวิตทุกด้าน และได้ทุก้วย ให้เข้าใจในคุณค่าของกระบวนการทางวัฒนธรรมเพื่อแสวงหาปัญญาที่แท้ โดยต้องอาศัย

บุคลากรที่เข้าใจถึงแก่นแท้ของไตรสิกขาและปฏิบัติด้วยมิตรไมตรีที่ดีต่อกัน ดังนั้นโรงเรียนวิถิปุทธจึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน

ธีรศักดิ์ บึงมุ่ม ได้กล่าวถึงเป้าหมายของโรงเรียนวิถิปุทธ เมื่อโรงเรียนพัฒนาสู่วิถิปุทธและได้พัฒนาจนเป็นโรงเรียนวิถิปุทธที่ชัดเจนจะสังเกตได้ถึงความเปลี่ยนแปลงและประโยชน์อันมากมายที่เกิดตามมาที่เปลี่ยนไปด้วยความงดงามและคุณค่า คือ ๑) นักเรียนได้รับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ต่าง ๆ อย่างชัดเจนพร้อมกับพัฒนาปัญญาและด้านอื่น ๆ ไปพร้อมกัน ๒) การพัฒนาผู้เรียนที่เกิดขึ้นชัดเจนเป็นที่ชื่นชอบและชื่นชมของทั้งผู้ปกครอง ครู อาจารย์ และชุมชนที่ได้รับทราบ ๓) สภาพแวดล้อมและบรรยากาศปฏิสัมพันธ์ของโรงเรียนจะดีขึ้นและเกื้อกูลการพัฒนาผู้เรียนเมื่อผู้คนที่เกี่ยวข้องข้องล้วนเป็นกัลยาณมิตรแก่กัน ๔) บุคลากรในโรงเรียนสามารถพัฒนาตนทั้งวิธีการทำงานและวิถีชีวิตทำให้สภาพการทำงานมีความสุขมีคุณค่าเพิ่มขึ้นและ ๕) โรงเรียนโดยผู้บริหาร ครู บุคลากรและนักเรียนเป็นแบบอย่างแก่สังคม อีกทั้งเป็นพลังการพัฒนาสังคมวงกว้างให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป โดยโรงเรียนวิถิปุทธมีรูปแบบที่มุ่งเน้นการจัดสภาพแวดล้อมทุก ๆ ด้านเพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนมีการพัฒนาตามหลักพุทธธรรมซึ่งในการบริหารโรงเรียนวิถิปุทธ เป็นการบริหารโรงเรียนในระบบปกติทั่วไปที่มีการนำหลักธรรมทางพุทธศาสนามาใช้หรือประยุกต์ใช้ในการบริหารและพัฒนาผู้เรียนโดยรวมของสถานศึกษาเน้นกรอบการพัฒนาตามหลักไตรสิกขาอย่างบูรณาการ สังเคราะห์ปัญหาอุปสรรคการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิปุทธได้ ดังนี้ ๑) บทบาทของการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิปุทธ มี (๑) โรงเรียนวิถิปุทธต้องดำเนินการพัฒนาผู้เรียนโดยใช้หลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญาในลักษณะบูรณาการทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการพัฒนา “ การกิน อยู่ ดู ฟังเป็น ” คือมีปัญญารู้เข้าใจในทางคุณค่าแท้ใช้กระบวนการทางวัฒนธรรมแสวงปัญญาและมีวัฒนธรรมเมตตาเป็นฐานการดำเนินชีวิตโดยมีผู้บริหารและคณะครูเป็นกัลยาณมิตรการพัฒนา (๒) ลักษณะโรงเรียนวิถิปุทธ เน้นการจัดสภาพทุกด้าน เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาตามหลักพุทธธรรมอย่างบูรณาการ โดยส่งเสริมให้เกิดความเจริญงอกงามตามลักษณะแห่งปัญญาวุฒิชัยธรรม ๔ ประการ คือ สปุริสังเสวะ การอยู่ใกล้คนดี ใกล้ผู้รู้ มีครูอาจารย์ดี มีข้อมูลมีสื่อที่ดี , สัทธัมมัสสะ เอาใจใส่ศึกษาโดยมีหลักสูตรการเรียนการสอนที่ดี, โยนิโสมนสิการ กระบวนการคิดวิเคราะห์ที่พิจารณาหาเหตุผลที่ดีและถูกต้อง และ ธัมมานุธัมมปฏิบัติ ความสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตได้ถูกต้องเหมาะสม และ (๓) การจัดสภาพของโรงเรียนวิถิปุทธ คืออาคารสถานที่ ห้องเรียนแหล่งเรียนรู้สภาพแวดล้อมด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ๒) การบริหารจัดการโรงเรียนวิถิปุทธมีขั้นตอนสำคัญตั้งแต่การเตรียมการ เตรียมบุคลากร ผู้เกี่ยวข้องการพัฒนาการดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบต่าง ๆ ที่จะจัดเพื่อส่งเสริมให้เกิดความเจริญงอกงาม ปัญญาทำในการพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ๓) ลักษณะการเกื้อกูลสัมพันธ์ ความร่วมมือทั้งสถานศึกษา บ้าน วัด และสถาบันต่าง ๆ ในชุมชนด้วยศรัทธาและฉันทะที่จะพัฒนาทั้งนักเรียนและสังคมตามวิถีแห่งพุทธธรรมเพื่อประโยชน์สุขร่วมกัน และ๔) การพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร การพัฒนาโรงเรียนวิถิปุทธจะต้องให้

ความสำคัญกับผู้บริหารและครูอย่างยิ่งเพราะบุคลากรเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนพัฒนาได้อย่างดี ควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องด้วยวิธีที่หลากหลายเพื่อให้บุคลากรมีคุณลักษณะที่ดีตามวิถึพุทธและเป็นแบบอย่างที่ดี

ส่วนวางแผนและพัฒนาการอบรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้กล่าวว่า โรงเรียนวิถึพุทธเน้นการจัดสภาพทุก ๆ ด้าน เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาตามหลักพุทธธรรมอย่างบูรณาการ ทำให้เกิดความเจริญงอกงามตามลักษณะแห่งปัญญาภูมิธรรม ๔ คือ สัจปุริสังเสวะ การอยู่ใกล้คนดี ใกล้ผู้รู้ มีครูอาจารย์ดี มีข้อมูลมีสื่อที่ดี, สัทธัมมัสสะ เอาใจใส่ศึกษาโดยมีหลักสูตรการเรียนการสอนที่ดี, โยนิโสมนสิการ กระบวนการคิดวิเคราะห์พิจารณาหาเหตุผลที่ดีและถูกต้อง และ อัมมานุอัมมปฏิบัติ ความสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตได้ถูกต้องเหมาะสม การจัดสภาพของโรงเรียนวิถึพุทธจะประกอบไปด้วยด้านกายภาพ ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ด้านการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ด้านการบริหารจัดการ การจัดสภาพแต่ละด้านจะมุ่งเพื่อให้การพัฒนานักเรียนตามระบบไตรสิกขาอย่างมีประสิทธิภาพ

โรงเรียนวิถึพุทธคือโรงเรียนปกติที่มีโครงสร้างการบริหารตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ มี ๔ ด้าน คือ การบริหารวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไป จากนั้นจึงบูรณาการความเป็นโรงเรียนวิถึพุทธเข้าไปในงานย่อย คือ การจัดการเรียนการสอน การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ การจัดบรรยากาศโรงเรียน การจัดการกิจกรรมพื้นฐานชีวิต และการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา มีรายละเอียดดังนี้

๑) การจัดการเรียนการสอนและสื่อการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้มีการสอนพระพุทธศาสนาเพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๔๔ ซึ่งเป็นกลุ่มสาระที่เรียนต่อเนื่องตลอด ๑๒ ปี ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ จนถึงมัธยมศึกษาปีที่ ๖ การสอนหรือการปฏิบัติที่ได้ผลดีที่สุดคือการสอนตามหลักพุทธวิธี เน้นการคิดใคร่ครวญ ไตร่ตรองด้วยเหตุผล และฝึกปฏิบัติให้เห็นจริงด้วยตนเอง

๒) การจัดบรรยากาศโรงเรียนวิถึพุทธกำหนดให้มีสภาพตามกายภาพตามหลักสัจปาเย ๗ หมายถึง สิ่งที่สวยงาม สิ่งที่เหมาะสม สิ่งที่เกิดผลช่วยสนับสนุนการเจริญภาวนาให้มันเกิดผลดี ช่วยให้สมาธิตั้งมั่นไม่เสื่อมถอยง่าย สอดคล้องกับคณะกรรมการบริหารโครงการโรงเรียนวิถึพุทธกำหนดหลักเกณฑ์ด้านกายภาพไว้ดังนี้ ๑) จัดประดิษฐานพระพุทธรูปประจำโรงเรียนและประจำห้องเรียนอย่างเหมาะสม ได้แก่ จัดสถานที่ประดิษฐานพระพุทธรูปประจำโรงเรียน มีสัญลักษณ์ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ประจำห้องเรียน มีห้องจริยธรรมหรือห้องพระพุทธศาสนาอย่างเหมาะสม ๒) มีป้ายนิเทศ ป้ายคติธรรม คำขวัญคุณธรรมจริยธรรมโดยทั่วไปในบริเวณโรงเรียน ได้แก่ มีป้ายคติธรรมติดตามห้องเรียนหรือตามอาคารเรียนมีป้ายคำขวัญคุณธรรมจริยธรรมโดยทั่วไป ๓) บรรยากาศ

โรงเรียนมีความสะอาด สว่าง สงบ ปลอดภัย ร่มรื่น เรียบง่ายใกล้ชิดธรรมชาติ กล่าวคือ มีสาธารณูปโภคเพียงพอตามความจำเป็น ห้องเรียนสะอาดมีระเบียบเหมาะสมต่อกิจกรรมการเรียนรู้ ๔) บริเวณโรงเรียนปราศจากสิ่งเสพติดอบายมุข สิ่งมอมเมาทุกชนิด โรงเรียนไม่มีมู้อับหรือแหล่ง มั่วสุ่ม มีบริเวณให้นักเรียนได้ออกกำลังกาย มีกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ห่างไกลยาเสพติด มีระบบช่วยเหลือให้นักเรียนมีมาตรการเพื่อให้โรงเรียนปลอดภัยสิ่งเสพติดอบายมุขและ สิ่งมอมเมาต่าง ๆ โดยผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วม

๓) ด้านการจัดกิจกรรมพื้นฐานชีวิต การบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษาทุกแห่งจะมีกิจกรรมหลากหลายโดยมีเป้าหมาย คือการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ซึ่งสรุปเป็น หลักการสำคัญ คือ ดี เก่ง มีความสุข และมีความเป็นไทย ซึ่งสอดคล้องกันอยู่แล้วกับเป้าหมายของการพัฒนาในพระพุทธศาสนา คือ ภาวนา ๔ ดังนั้นในเบื้องต้นโรงเรียนวิถีพุทธจึงควรดำเนินการโดย เน้นคุณค่าทางพระพุทธศาสนาซึ่งแฝงอยู่ในกิจกรรมต่าง ๆ ให้โดดเด่นชัดเจนยิ่งขึ้นกิจกรรมพื้นฐานนั้น ต้องเป็นการปฏิบัติอย่างบูรณาการทั้ง ศิล สมาธิ ปัญญา เพื่อเป็นไปตามคุณค่าแท้ของการดำเนินชีวิต

๔) การจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ดังนี้ ๑) การวางแผน ประกอบด้วย การมอบหมาย งานความรับผิดชอบงาน การสรรหาที่ปรึกษา สรรหาแหล่งเรียนรู้วิถีพุทธและเอกสารข้อมูลต่าง ๆ ที่ เกี่ยวข้อง ตลอดจนการกำหนดเป้าหมาย จุดเน้นหรือวิสัยทัศน์ และแผนงานทั้งระยะยาวและ แผนปฏิบัติการรายปีที่ชัดเจน ๒) การจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย การส่งเสริม สภาพและองค์ประกอบต่าง ๆ ให้เกิดโรงเรียนวิถีพุทธ โดยมุ่งเน้นการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยด้าน การพัฒนาผู้เรียน การจัดสภาพกายภาพสถานศึกษาและการจัดบรรยากาศปฏิสัมพันธ์ที่ดีเป็น กัลยาณมิตรต่อกัน เกิดขึ้นอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เช่น การจัดกิจกรรมวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา เป็นต้น ๓) การประเมินผลประกอบด้วย มีการวัดประเมินผลตามสภาพจริง การสะท้อนผลการทำงานให้ทราบถึงผลการดำเนินงานในทุกช่วงเวลา การทำงานให้เป็นเชิงประจักษ์ สามารถนำสู่การเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ รายงานผู้เกี่ยวข้องให้ทราบผลการดำเนินงานต่อเนื่อง ๔) การปรับปรุงแก้ไขการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย การแก้ไขปรับปรุง การดำเนินงานให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยนำข้อมูลในชั้นตอนต้น ๆ มาพิจารณาแล้วกำหนด ปรับปรุงหรือพัฒนางานต่อไป

สรุปได้ว่า โครงสร้างการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธนั้น เป็นระบบการบริหารสถานศึกษา ที่ผู้บริหารการศึกษาต้องมีศักยภาพ ถึงเป็นวิชาชีพชั้นสูง (Profession) และใช้ผู้บริหารมืออาชีพมา บริหารโดยอาศัยหลักและทฤษฎีการบริหารทั่วไปแบบต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ ซึ่งเกี่ยวข้องกับบุคลากร งบประมาณ และวัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ เครื่องมือต่าง ๆ รวมถึงอาคารสถานที่ ยานพาหนะ เป็นต้น โดยเพิ่มเติมในส่วนเกี่ยวกับการศึกษาโดยตรงเข้าไป ได้แก่การบริหารงานวิชาการ การจัดการเรียน การสอน การวิจัยและพัฒนาการศึกษา การจัดการชั้นเรียน และกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน ห้องสมุด

หรือแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ จนทำให้เกิดความรู้หรือการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพนั่นเอง โดยทุกฝ่ายต้องมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนวิถีร่วมกัน

นโยบายการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ – ๒๕๖๙

๑. ลดภาระครูและบุคลากรทางการศึกษา

๑.๑ พัฒนาและต่อยอดวิธีการประเมินวิทยฐานะครูและบุคลากรทางการศึกษา ลดขั้นตอนมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

๑.๒ ย้ายครูและบุคลากรทางการศึกษาค้นถิ่น กลับภูมิลำเนาด้วยความเป็นธรรม โปร่งใส ไม่มีการทุจริตคอร์รัปชัน

๑.๓ พัฒนาและต่อยอดการแก้ไขปัญหาหนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบ และเห็นผลเป็นรูปธรรม

๑.๔ จัดหาอุปกรณ์การสอนและสวัสดิการให้เพียงพอและเหมาะสม เพื่อส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพผู้เรียนอย่างมีคุณภาพ

๑.๕ ดำเนินการยกเลิกครูเวรอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง “ชีวิตและความปลอดภัยของครูสำคัญ กว่าทรัพย์สิน” ครูมีเวลาจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ

๑.๖ จัดหานักการภารโรง เพื่อช่วยลดภาระงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา และช่วยรักษาความปลอดภัย

๑.๗ ปรับลดภาระงานที่ไม่จำเป็นหรือซ้ำซ้อน

๑.๘ แก้ปัญหาการขาดแคลนครูและบุคลากรทางการศึกษา

๒. ลดภาระนักเรียนและผู้ปกครอง

๒.๑ เรียนได้ทุกที่ ทุกเวลา (Anywhere Anytime) เรียนฟรี มีงานทำ “ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง” มีระบบหรือแพลตฟอร์มการเรียนรู้ โดยผู้เรียนไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย เพื่อสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

๒.๒ ช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่หลุดออกจากระบบการศึกษา (Zero Drop out) ให้มีโอกาสดำเนินการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย

๒.๓ จัดให้มีโรงเรียนคุณภาพอย่างน้อย ๑ โรงเรียน ต่อ ๑ อำเภอ

๒.๔ พัฒนาระบบการแนะแนวการเรียน (Coaching) และเป้าหมายชีวิตให้เป็นรูปธรรม ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์อย่างสร้างสรรค์และมีเหตุผล

๒.๕ พัฒนาระบบการศึกษาที่ยืดหยุ่นตอบสนองโจทย์ศักยภาพผู้เรียน โดยมีระบบวัดผลรับรองมาตรฐาน วิชาชีพ (Skill Certificate) ผู้เรียนสามารถเรียนเพิ่มเพื่อรับประกาศนียบัตรในการประกอบอาชีพ และมี ระบบวัดผลเทียบระดับการศึกษา การประเมินผลการศึกษาผ่านธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank)

๒.๖ พัฒนาทักษะที่ใช้ประโยชน์ได้ในชีวิตจริงของผู้เรียน มีรายได้ระหว่างเรียน จบแล้วมีงานทำ (Learn to Earn)

๒.๗ จัดให้มีอาหารสำหรับนักเรียน เพื่อแก้ปัญหาภาวะทุพโภชนาการ

๒.๘ ส่งเสริมให้มีกระบวนการสร้างความปลอดภัยให้กับผู้เรียน

๒.๙ สร้างโอกาสให้คนทุกช่วงวัยเข้าถึงการศึกษาและการฝึกอบรมอย่างเท่าเทียมและมีคุณภาพ ตั้งแต่การศึกษาปฐมวัยจนถึงการศึกษาตลอดชีวิต พร้อมการพัฒนาทักษะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การคิด วิเคราะห์อย่างมีเหตุผล และทักษะอาชีพที่จำเป็นแห่งอนาคต (Future Skill)

๒.๑๐ นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยและเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาช่วยในการจัดการเรียนรู้อ การ พัฒนาทักษะดิจิทัล และการพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศ

๒.๑๑ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสุข

นโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ – ๒๕๖๙

๑. ปลุกฝังความรักในสถาบันหลักของชาติและน้อมนำพระบรมราโชบายด้านการศึกษาสู่การปฏิบัติ

๑.๑ สร้างความรู้ ความเข้าใจการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในสถานศึกษาเพื่อการดำเนินชีวิตอย่างสมดุลและยั่งยืน

๑.๒ ส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมที่น้อมนำพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของในหลวงรัชกาลที่ ๑๐ สู่การปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

๒. จัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมือง ศิลธรรม และประชาธิปไตย

๒.๑ พัฒนาการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมือง ศิลธรรม และประชาธิปไตยในสังคมร่วมสมัย

๒.๒ พัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมือง ศิลธรรม ประชาธิปไตย และส่งเสริม ความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ สู่ห้องเรียนวิถีใหม่ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลที่ทันสมัย

๓. ปรับกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้หลากหลายด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย

๓.๑ ปรับหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปตามพัฒนาการและความสามารถตามช่วงวัย

๓.๒ ส่งเสริมให้มีการต่อยอดแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และการวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล เพื่อพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

๓.๓ ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น AI ระบบการเรียนแบบ Hybrid VR GAMIFICATION Metaverse Digital Twin ๓.๐ Digital Classroom เป็นต้น

๓.๔ พัฒนาศักยภาพและคุณลักษณะผู้เรียนตามความถนัด ความสนใจ ด้วยการเรียนรู้อย่างมีความสุข

๓.๕ ส่งเสริมผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อม และมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๓.๖ ส่งเสริม พัฒนา ต่อยอดแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการศึกษาของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

๔. ส่งเสริมการอ่าน เพื่อเป็นวิถีในการค้นหาความรู้และต่อยอดองค์ความรู้ที่สูงขึ้น

๔.๑ ส่งเสริมการอ่านเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

๔.๒ พัฒนาความสามารถด้านการอ่านตามแนวทางประเมิน PISA

๕. ส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

๕.๑ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม การมีจิตอาสา ทำดี ด้วยหัวใจ

๕.๒ สร้างผู้นำด้วยกระบวนการลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และกิจกรรม พัฒนาผู้เรียน อื่น ๆ

๕.๓ ส่งเสริมกิจกรรมสถานักเรียน ชุมนุม ชมรม และการมีส่วนร่วมให้เกิดวิถีประชาธิปไตยใน โรงเรียน เป็น พลเมืองที่ดี และแสดงออกอย่างสร้างสรรค์

๖. เร่งพัฒนาการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

๖.๑ สนับสนุนสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อพัฒนาศักยภาพเด็กที่มีความจำเป็นพิเศษ

๖.๒ ส่งเสริมองค์ความรู้ เจตคติและทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับครูผู้สอนและพี่เลี้ยงเด็ก พิการ

๖.๓ ปรับปรุง พัฒนาห้องเรียนและแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อเด็กที่มีความจำเป็นพิเศษ

๖.๔ สร้างเครือข่ายบูรณาการความร่วมมือช่วยเหลือเด็กที่มีความจำเป็นพิเศษ ระหว่าง สถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และทีมสหวิชาชีพ

๖.๕ นิเทศ กำกับ ติดตาม โดยร่วมมือกับเครือข่ายในทุกภาคส่วน

๗. ส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ

๗.๑ สนับสนุนการจัดกิจกรรมเสริมสร้างศักยภาพผู้เรียนตามพหุปัญญา

๗.๒ ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ ด้าน คณิตศาสตร์ ด้านวิทยาศาสตร์ ด้านภาษา ด้านทัศนศิลป์ ด้านดนตรี ด้านนาฏศิลป์ และด้านอื่น ๆ ด้วย วิธีการที่หลากหลายตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน

๗.๓ ส่งเสริมความเป็นเลิศของผู้มีความสามารถพิเศษ และ Soft Power อย่างเต็มศักยภาพ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

๘. เสริมสร้างความปลอดภัยของผู้เรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา และสถานศึกษา

๘.๑ ส่งเสริม สนับสนุนความปลอดภัยของผู้เรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา ในการพา ผู้เรียน ไปนอกสถานศึกษา

๘.๒ สร้างเครือข่ายและกลไกในการดูแลความปลอดภัยให้กับผู้เรียน ครูและบุคลากรทางการ ศึกษา และสถานศึกษา

๘.๓ สร้างภูมิคุ้มกัน ปลูกฝัง ป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษา รวมทั้งมีระบบ ติดตาม ช่วยเหลือเพื่อไม่ให้เข้าสู่วงจรยาเสพติด

๘.๔ สร้างองค์ความรู้ในการรับมือกับภัย ๔ กลุ่ม ให้แก่ผู้เรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา

๘.๕ รับเรื่องร้องเรียน ร้องทุกข์ ดูแลความปลอดภัยของผู้เรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา ผ่านระบบ OBEC Safety Center

๘.๖ ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพของสถานศึกษาเพื่อให้เป็นพื้นที่ปลอดภัย อบอุ่น มีความสุข เอื้อต่อการเรียนรู้

๙. เพิ่มโอกาสและสร้างความสะดวกสบายทางการศึกษา

๙.๑ ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่นทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย เพื่อ แก้ปัญหาเด็กที่นอกระบบการศึกษา เด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน ให้กลับเข้าสู่ระบบ การศึกษาตามนโยบายรัฐบาล “Thailand Zero Dropout”

๙.๒ ส่งเสริม สนับสนุน ป้องกัน ฝ่าระวัง และช่วยเหลือเด็กกลุ่มเสี่ยง เด็กไร้สัญชาติ เด็กพื้นที่ สูงใน ถิ่นทุรกันดารและพื้นที่เกาะ ตามความต้องการจำเป็นรายบุคคล เพื่อไม่ให้หลุดจากระบบ การศึกษา โดยบูรณาการความร่วมมือกับบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๙.๓ ส่งเสริม สนับสนุนให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส ได้รับโอกาส เข้าถึงการศึกษา แหล่งเรียนรู้ และการฝึกอาชีพที่หลากหลายเหมาะสมตามศักยภาพ เพื่อให้มีทักษะใน การดำเนินชีวิต สามารถพึ่งพาตนเองได้

๙.๔ ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในศูนย์การเรียน โดยบุคคล ครอบครัว (Home School) องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ และสถานประกอบการ

๑๐. พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่ทันสมัย

๑๐.๑ พัฒนาผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหาร สถานศึกษา และบุคลากรส่วนกลาง ให้เป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์ นำนโยบายสู่การปฏิบัติ และมี ทักษะ ในการบริหารสถานการณื

๑๐.๒ พัฒนาสมรรถนะครู ด้านภาษาอังกฤษ ภาษาจีน เทคโนโลยีดิจิทัล จิตวิญญาณ ความเป็นครู และทักษะอื่น ๆ ที่จำเป็น

๑๐.๓ พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้และสมรรถนะด้านวิชาการ ด้านทักษะ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และเทคโนโลยีที่ทันสมัย

๑๑. ลดภาระครูและบุคลากรทางการศึกษา

๑๑.๑ แก้ปัญหาหนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษา

๑๑.๒ เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานด้วยสารสนเทศเพื่อการบริหารและการจัดการสำหรับ ครู และบุคลากรทางการศึกษา

๑๑.๓ สรรหา บรรจุและแต่งตั้ง โยกย้ายครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามหลักบริหาร กิจการ บ้านเมืองที่ดี ยึดถือตามหลักธรรมาภิบาล และความโปร่งใส

๑๑.๔ แก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูและบุคลากรทางการศึกษา

๑๑.๕ ยกเลิกครูเวร โดยจัดห่านักการภารโรงครบทุกโรงเรียน

๑๑.๖ ลดภาระการประเมินของสถานศึกษา และปรับลดภาระงานที่ไม่จำเป็นหรือซ้ำซ้อน

๑๑.๗ จัดหาอุปกรณ์การสอน และสวัสดิการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เพียงพอและ เหมาะสม

๑๑.๘ บริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

๑๑.๙ ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV/DLIT) และจัดการ สื่อสาร ทางไกลแบบสื่อสารสองทาง (IDL)

๑๑.๑๐ พัฒนาการสื่อสาร การประชาสัมพันธ์ การผลิตและเผยแพร่สื่อประชาสัมพันธ์ เพื่อ ส่งเสริม ภาพลักษณ์สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย

๑๒. ลดภาระนักเรียนและผู้ปกครอง

๑๒.๑ เรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา (Anywhere Anytime) โดยมีระบบหรือแพลตฟอร์มการเรียนรู้ที่“ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง” เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

๑๒.๒ ส่งเสริมการจัดทำแฟ้มประวัติผู้เรียนแบบออนไลน์ (Portfolio online)

๑๒.๓ ขับเคลื่อนโครงการ ๑ อำเภอ ๑ โรงเรียนคุณภาพ

๑๒.๔ สร้างความเข้มแข็งระบบแนะแนวการชี้แนะ (Coaching) และการดูแลสุขภาพกาย สุขภาพจิตของผู้เรียน

๑๒.๕ พัฒนาระบบการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์เพื่อใช้ในการสะสมหน่วยกิตและผลการเรียนรู้ของผู้เรียน (Credit Bank)

๑๒.๖ เสริมสร้างทักษะอาชีพที่จำเป็นแห่งอนาคต (Future Skill) และการมีรายได้ระหว่างเรียน (Learn to Earn)

๑๒.๗ จัดให้มีอาหารสำหรับนักเรียน เพื่อแก้ไขปัญหาภาวะทุพโภชนาการ รวมทั้งสนับสนุนงบประมาณอาหารกลางวันให้กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

๑๒.๘ ขับเคลื่อนโครงการ “สุชาติ มีความสุข” อย่างต่อเนื่อง เพื่อสุขอนามัยที่ดีของผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา

๑๓. พัฒนาระบบบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ ถูกต้อง รวดเร็ว ประโยชน์ ประหยัด โปร่งใส และตรวจสอบได้

๑๓.๑ พัฒนาการบริหารจัดการหน่วยงานในทุกกระดับให้มีความทันสมัย และมีประสิทธิภาพ

๑๓.๒ ยกระดับคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานทุกระดับ (ITA)

๑๓.๓ จัดทำโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีความปลอดภัย ให้กับหน่วยงานและสถานศึกษาในสังกัด

๑๓.๔ ปรับปรุงการบริหารจัดการงบประมาณและกฎหมายให้เป็นปัจจุบัน สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นโยบายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ

๑. คุณภาพ (Quality) พัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถปฏิบัติให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเต็มศักยภาพยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์และ สมรรถนะสำคัญทุกด้านตามหลักสูตรแกนกลางฯ เสริมสร้างทักษะอาชีพและทักษะชีวิต สร้างสรรค์นวัตกรรมการบริหารและกระบวนการเรียนรู้มุ่งสู่การมีสมรรถนะในศตวรรษที่ ๒๑ ของนักเรียน ครู และผู้บริหารบริหารเชิงรุกตามหลักธรรมาภิบาลเน้นบูรณาการเชิงพื้นที่

๒. คุณธรรม Moral น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียน ครู บุคลากรทางการศึกษาสร้างโรงเรียนให้เอื้อต่อการเสริมสร้างและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และจิตสาธารณะที่ดั่งงามแก่บุคลากรทางการศึกษาสร้างและพัฒนาจิตสำนึกต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบแก่นักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาเสริมสร้างความตระหนักให้นักเรียนมีพฤติกรรมใน

การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อม

๓. ความเสมอภาค Equality สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาโดยระดมสรรพกำลัง เพื่อ ลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการศึกษาสร้างหรือพัฒนาแพลตฟอร์มให้นักเรียนเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา (Anywhere Anytime) มุ่งเน้นการส่งเสริมพหุปัญญาให้กับนักเรียนส่งเสริมให้นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะ ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และทักษะอาชีพที่จำเป็นแห่งอนาคต (Future Skill)

๔. ความร่วมมือ Cooperation สร้างและพัฒนาความร่วมมืออย่างสร้างสรรค์กับองค์กรภาครัฐ เอกชน โรงงานอุตสาหกรรม ชุมชน และเครือข่ายทุกภาคส่วน เพื่อส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษา ให้มีคุณภาพ ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องกับองค์กรภาครัฐ เอกชน โรงงาน อุตสาหกรรม ชุมชน และ เครือข่ายทุกภาคส่วน ในการจัดการศึกษา

๕. ความทันสมัย Topicality สร้างหรือพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ และใช้ดิจิทัลเป็น เครื่องมือการเรียนรู้จัดการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล และเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่อพัฒนาทักษะดิจิทัลและทักษะภาษาต่างประเทศนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการเชื่อมโยงและ แบ่งปันข้อมูลสารสนเทศ (Sharing Data and Information) และบริการด้านข้อมูลข่าวสารกับ เครือข่าย รวมถึงภาคส่วนต่าง ๆ ทั้ง ภายในและภายนอกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๖. ความปลอดภัย Safety สร้างกลไกและมาตรการรักษาความปลอดภัยในสถานศึกษาป้องกัน และแก้ไข ให้กับผู้เรียนให้รอดพ้นจากการถูกคุกคามทุกรูปแบบได้อย่างทันเหตุการณ์

๗. ความก้าวหน้า Advance ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนา สมรรถนะวิชาชีพสมรรถนะตามมาตรฐานตำแหน่ง รวมถึงทักษะอื่น ที่จำเป็นโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ของ ผู้เรียนเป็นสำคัญส่งเสริม สนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาประเมินเพื่อขอมีหรือเลื่อนวิทย ฐานะด้วยระบบ DPA (Digital Performance Appraisal)

๘. ความสำเร็จ Accomplishment สร้างเวทีการแข่งขันในการแสดงความสามารถสู่ความ เป็นเลิศของนักเรียน ครู ผู้บริหารและสถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียน ครู ผู้บริหารและ สถานศึกษามีผลงาน และได้รับรางวัลในระดับต่าง ๆ

๙. ความสุข Happiness ส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข ครูและบุคลากร ทางการศึกษามีความสุขในการทำงานมีความสุขผูกพันในองค์กรและการทำงานเป็นทีม

๑๐. ความยั่งยืน Sustainability ส่งเสริมให้ครู ผู้บริหารและสถานศึกษามีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) สร้างการรับรู้และความตระหนักในการอยู่ร่วมกันของพหุวัฒนธรรมให้แก่ นักเรียน และบุคลากร ทางการศึกษา

บทที่ ๓

บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ

ข้อมูลทั่วไป (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ. แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ. [ออนไลน์], จาก: <https://sesaosp.go.th/?p=๓๕๓๙> (๑๑ สิงหาคม ๒๕๖๘))

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ตั้งอยู่ ณ เลขที่ ๓๔/๖ อาคารวีระรอด เรือง ตำบลปากน้ำ อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ รหัสไปรษณีย์ ๑๐๒๗๐ บริหารและจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษาในท้องที่จังหวัดสมุทรปราการ มีสถานศึกษาในสังกัดจำนวน ๒๕ สถานศึกษา โดยแบ่งออกเป็น ๔ วิทยาเขต ได้แก่

๑. สหวิทยาเขตเมืองปราการ จำนวน ๖ โรงเรียน
๒. สหวิทยาเขตสุวรรณภูมิปราการ จำนวน ๗ โรงเรียน
๓. สหวิทยาเขตวิทย์ปราการ จำนวน ๖ โรงเรียน
๔. สหวิทยาเขตป้อมปราการจำนวน ๖ โรงเรียน

ข้อมูลบุคลากร

บุคลากรครูสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ปีงบประมาณ ๒๕๖๘ มีจำนวนทั้งสิ้น ๒,๓๑๙ คน ประกอบด้วย

๑. สหวิทยาเขตเมืองปราการ	จำนวน ๖ โรงเรียน	บุคลากรครู ๖๑๖ คน
๒. สหวิทยาเขตสุวรรณภูมิปราการ	จำนวน ๗ โรงเรียน	บุคลากรครู ๕๓๕ คน
๓. สหวิทยาเขตวิทย์ปราการ	จำนวน ๖ โรงเรียน	บุคลากรครู ๔๒๗ คน
๔. สหวิทยาเขตป้อมปราการ	จำนวน ๖ โรงเรียน	บุคลากรครู ๗๔๑ คน

แผนพัฒนาการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ได้ศึกษา วิเคราะห์ ยุทธศาสตร์และแผนที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย พระบรมราโชบายด้านการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐)

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ นโยบายรัฐบาล แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙ ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ และนโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๖๙ รวมถึงผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสำนักงานเขตพื้นที่เพื่อ กำหนดเป็นสาระสำคัญของแผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ ของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ดังนี้

วิสัยทัศน์ (Vision)

องค์กรคุณภาพ มุ่งพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศในศตวรรษที่ ๒๑ เป็นคนดี และมีความสุข

พันธกิจ (Mission)

๑. ส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม เรียนรู้ ประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมือง ศิลธรรม และยึดมั่นในสถาบันหลักของชาติ และการปกครอง ในระบอบ ประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๒. ส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศของผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามศักยภาพ เพิ่มขีด ความสามารถในการ แข่งขัน และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology)

๓. ส่งเสริม สร้างโอกาส ความเสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำให้ผู้เรียนทุกระดับได้รับบริการ ทางการศึกษาอย่างทั่วถึง เท่าเทียม และมีคุณภาพ

๔. ส่งเสริม พัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีความเชี่ยวชาญเป็นมืออาชีพ

๕. พัฒนาสถานศึกษาให้มีความอบอุ่น ปลอดภัย และจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ เป็นมิตร กับสิ่งแวดล้อม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๖. พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาทุกระดับตามหลักธรรมาภิบาล ด้วยนวัตกรรม เทคโนโลยี สารสนเทศโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

ค่านิยมองค์กร (Core Values)

สพม.สมุทรปราการ รวมใจเป็นหนึ่ง มุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน

เป้าประสงค์ (Goals)

๑. ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และยึดมั่นในสถาบันหลักของชาติและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
๒. ผู้เรียนมีสมรรถนะตามศักยภาพ มีความสามารถในการแข่งขัน และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ โดยใช้ เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology)
๓. ผู้เรียนทุกคนได้รับโอกาสทางการศึกษาที่เสมอภาค อย่างมีคุณภาพ ตามมาตรฐาน สู่ความเป็นเลิศ สอดคล้องกับ ศักยภาพ เด็กพิการและเด็กด้อยโอกาสได้รับโอกาสการเข้าถึง แหล่งการเรียนรู้ และการฝึกอาชีพ ที่หลากหลายและเหมาะสม ตามศักยภาพเพื่อให้มีทักษะในการดำเนินชีวิต สามารถพึ่งตนเองได้
๔. ผู้บริหารข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความเชี่ยวชาญและเป็นมืออาชีพ
๕. สถานศึกษามีโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ เป็นพื้นที่ปลอดภัย อบอุ่น มีความสุขเอื้อต่อการเรียนรู้ ผู้เรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา ห่วงโกลยาเสพติด ทุกรูปแบบ ได้รับการดูแลความปลอดภัยจากภัยคุกคาม
๖. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ และสถานศึกษา มีการนำระบบข้อมูล สารสนเทศ และ เทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ มีระบบการบริหารจัดการ ที่ได้มาตรฐาน มีประสิทธิภาพตาม หลักธรรมาภิบาล

กลยุทธ์ (Strategy)

แนวทางในการบริหารสู่การปฏิบัติของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ดังนี้

- กลยุทธ์ที่ ๑ เพิ่มโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาให้กับประชากรวัยเรียนทุกคน
- กลยุทธ์ที่ ๒ ยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง
- กลยุทธ์ที่ ๓ เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา
- กลยุทธ์ที่ ๔ ส่งเสริมการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีความปลอดภัยจากภัยทุกรูปแบบ

กลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้ คือ กลยุทธ์ที่ ๒ ยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง โดยมีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

๑. ส่งเสริมให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และเป็นผู้สร้างสรรค์นวัตกรรม (Co-creation) ให้กับ ผู้เรียนในทุกระดับชั้น

๒. ส่งเสริม สนับสนุนครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีการพัฒนาตนเองทางวิชาชีพ อย่างต่อเนื่อง มีจรรยาบรรณ และจิตวิญญาณความเป็นครู

๓. พัฒนาศักยภาพครูในด้านการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน (Assessment For Learning) ด้วย วิธีการที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เป็นรายบุคคล (Personalized Learning) เช่น การอบรมเชิงปฏิบัติการแบบ Intensive Training การอบรมแบบออนไลน์ (Online Training) การอบรม แบบเรียนรู้ด้วยตนเอง (e-learning) เป็นต้น

บทที่ ๔ การดำเนินงาน

การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับเขตพื้นที่การศึกษา

การดำเนินการขับเคลื่อนกิจกรรมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ ให้มีแนวปฏิบัติที่ชัดเจนครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถลงสู่การปฏิบัติในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และในระดับสถานศึกษาให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และเพื่อให้ผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถีพุทธนำไปปฏิบัติได้ ส่งผลให้กิจกรรมต่างๆ ของโครงการสามารถดำเนินการได้ต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพ มุ่งพัฒนา คุณธรรม จริยธรรมให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามอัตลักษณ์ ๒๙ ประการของความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธ การดำเนินงานเกี่ยวกับการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ มีดังนี้

สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการได้มีการกำหนดกรอบคุณธรรมเป้าหมายตาม นโยบาย ๑๐ ค. มิติการขับเคลื่อน ๒๕ นโยบายการบริหารจัดการ

มิติที่ ๒ คุณธรรม (Moral)

นโยบายที่ ๕ พัฒนาศักยภาพของนักเรียนครูและบุคลากรทางการศึกษา

นโยบายที่ ๖ สร้างโรงเรียนให้อู่ต่อการเสริมสร้างและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและจิตสาธารณะที่ดีงาม แก่บุคลากรในสถานศึกษา

นโยบายที่ ๗ สร้างและพัฒนาจิตสำนึกต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบแก่นักเรียนครูและบุคลากร ทางการศึกษา

นโยบายที่ ๘ เสริมสร้างตระหนักให้นักเรียนมีพฤติกรรมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อม

กิจกรรม	ระยะเวลาดำเนินงาน ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘			
	Q๑	Q๒	Q๓	Q๔
๒. นิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนินกิจกรรม “โรงเรียนวิถีพุทธ” ของสถานศึกษาในสังกัด			✓	✓
๓. ประชุมเชิงปฏิบัติการสรุปและจัดทำรายงานผลการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาในสังกัด				✓

วิธีการดำเนินการให้บรรลุผล

การดำเนินงานนิเทศการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และจิตสาธารณะ แก่ผู้เรียนและบุคลากรในสถานศึกษาสังกัดสพม.สมุทรปราการ โดยใช้กระบวนการนิเทศรูปแบบ Moral for Dad มีขั้นตอน ดังนี้

M	Measurability	การวัดผลได้
(กำหนดเป้าหมายผลลัพธ์การพัฒนา)
O	Organization for Moral Cooperation	การสร้าง
ความร่วมมือทางคุณธรรม
R	Realistic & Reflect	การสะท้อนความเป็นจริง
(การนิเทศ กำกับ ติดตาม และสะท้อนผล)
A	achievement	ความสำเร็จ
(การทำได้บรรลุผลตามเป้าหมาย)
L	Lifelong Doing	การปฏิบัติที่ยั่งยืน

ขั้นที่ ๑ M – Measurability การวัดผลได้ หรือการกำหนดเป้าหมายผลลัพธ์การพัฒนา ผู้บริหาร คณะครู และศึกษานิเทศก์ ร่วมกันกำหนดเป้าหมายผลลัพธ์การพัฒนา โดยการรวบรวมข้อมูล บริบทของสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผลการประเมิน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เพื่อออกแบบและพัฒนาระบบการนิเทศ ส่งผลให้ผู้เรียนและบุคลากรในสถานศึกษาสังกัดสพม.สมุทรปราการ ได้รับการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และจิตสาธารณะบรรลุตามเป้าหมาย ผลลัพธ์ที่กำหนด

ขั้นที่ ๒ O – Organization for Moral Cooperation การสร้างความร่วมมือทางคุณธรรม ระดับสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูแกนนำของสถานศึกษาในสังกัด เข้าร่วมเป็น คณะกรรมการขับเคลื่อน “โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ” ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ดำเนินงานร่วมกับคณะผู้บริหารการศึกษา และศึกษานิเทศก์ โดยมีวัตถุประสงค์ให้คณะครูและผู้บริหารสถานศึกษามีโอกาสได้ แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ในการดำเนินงานซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือระหว่าง สถานศึกษาในสังกัดด้วยกัน

ขั้นที่ ๓ R – Realistic & Reflect การสะท้อนความเป็นจริง หรือการนิเทศ กำกับ ติดตาม และสะท้อนผลการจัดการศึกษาโดยคณะกรรมการขับเคลื่อน “โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ” ระดับเขตพื้นที่การศึกษา คณะผู้บริหารการศึกษา ก.ต.ป.น ผู้ทรงคุณวุฒิ และศึกษานิเทศก์ เพื่อสร้างความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งคุณธรรมความดีแก่สถานศึกษาเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และจิตสาธารณะ แก่ผู้เรียนและบุคลากรในสถานศึกษา ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ตามองค์ประกอบของ โรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษา

ขั้นที่ ๔ A – Achievement ความสำเร็จ หรือการทำได้บรรลุผลตามเป้าหมาย โดย คณะกรรมการขับเคลื่อน “โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ” ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ดำเนินการนิเทศเพื่อ

ปรับปรุงพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ตามองค์ประกอบของโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษา

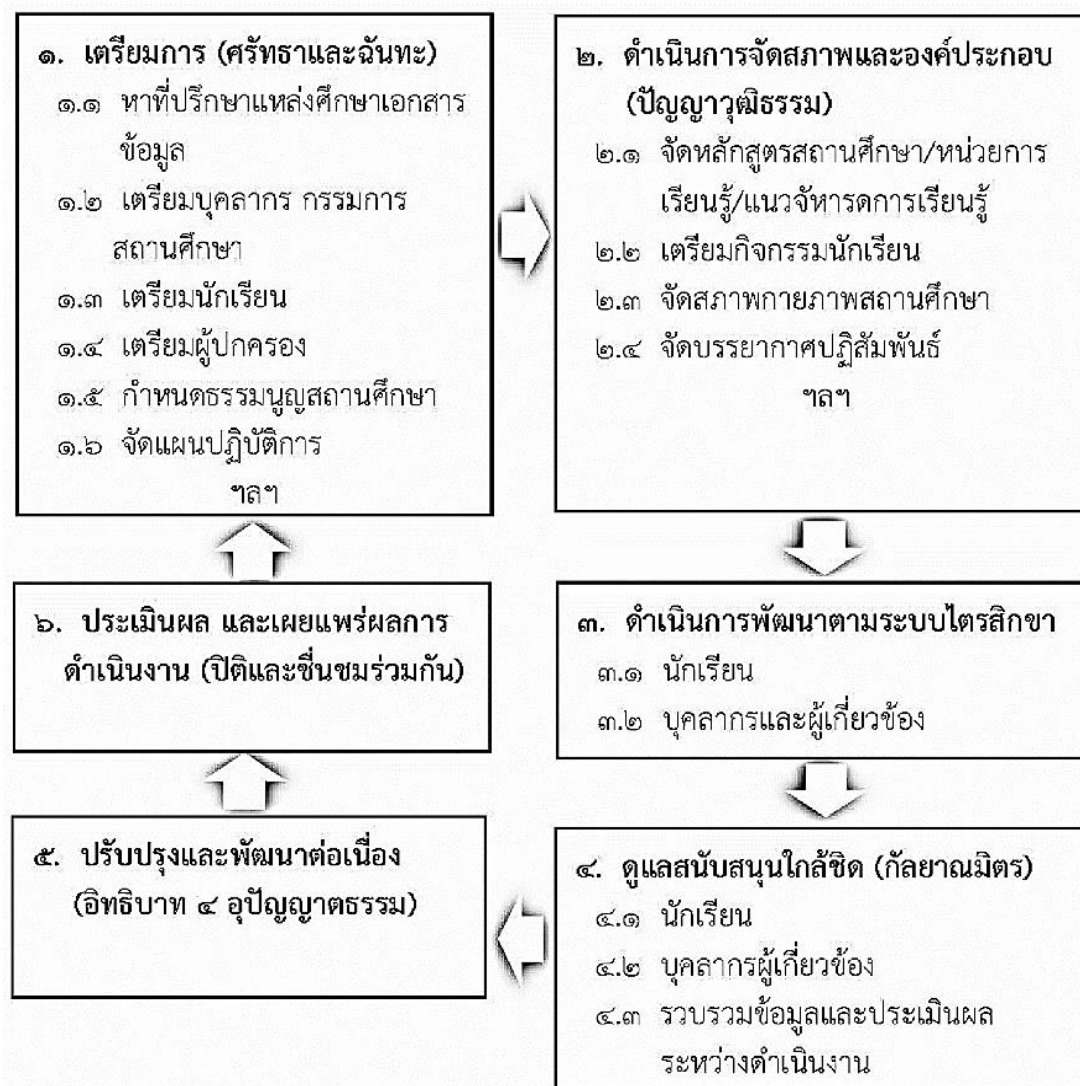
ขั้นที่ ๕ L – Lifelong Doing การปฏิบัติที่ยั่งยืน โดยคณะผู้บริหารการศึกษา ก.ต.ป.น ผู้ทรงคุณวุฒิ และศึกษานิเทศก์ ดำเนินการส่งเสริมการจัดการศึกษาตามบริบทของสถานศึกษาเพื่อให้ นักเรียน ครูและผู้บริหารในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ มีความ ตระหนักรู้ เข้าใจ และมีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล ซึมซับคุณค่าแห่งคุณธรรมความดีอย่างเป็น ธรรมชาติ สร้างความรู้สึกรักผิตชอบซื่อสัตย์ และภูมิใจในการทำความดีรวมถึงสถานศึกษามีเครือข่าย ในการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับสถานศึกษา

การพัฒนาสู่โรงเรียนวิถีพุทธที่ชัดเจนมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องพิจารณาองค์ประกอบและ ลำดับขั้นตอนที่เป็นระบบ และลำดับขั้นตอนขององค์ประกอบต่อไปนี้ เป็นข้อเสนอเชิงตัวอย่างที่ สถานศึกษาสามารถนำไปพิจารณาปรับใช้ได้ตามความเหมาะสม ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้

๑. ขั้นเตรียมการ : ที่จะให้การจัดโรงเรียนวิถีพุทธดำเนินไปโดยสะดวกด้วยศรัทธาและฉันทะ
๒. ขั้นดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบ: ที่จะเป็นปัจจัย เป็นกิจกรรม เป็นเครื่องมือ สู่การพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับลักษณะแห่งปัญญาคุณธรรม
๓. ขั้นดำเนินการพัฒนาผู้เรียนและบุคลากรตามระบบไตรสิกขา : ซึ่งเป็นขั้นตอนที่เป็นหัวใจ ของการดำเนินการโรงเรียนวิถีพุทธ ซึ่งต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง
๔. ขั้นดูแลสนับสนุนใกล้ชิด : ที่จะช่วยให้การดำเนินการทุกส่วนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยทำที่ความเป็นกัลยาณมิตร
๕. ขั้นปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง : ที่จะเน้นย้ำการพัฒนาว่าต้องมีมากขึ้น ๆ ด้วยหลักธรรม อิทธิบาท ๔ และอุปัฏฐาธรรม ๒
๖. ขั้นประเมินผล และเผยแพร่ผลการดำเนินการ : ที่จะนำข้อมูลผลการดำเนินงานสู่ การเตรียมการที่จะดำเนินการในรอบปีต่อไป หรือใช้กับโครงการต่อเนื่องอื่นและนำผลสรุปจัดทำ รายงานผลการดำเนินงานแจ้งแก่ผู้เกี่ยวข้องให้ทราบ

ภาพที่ ๑ ขั้นตอนการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ๖ ขั้นตอน

จากแผนภาพ ขั้นตอนการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ๖ ขั้นตอน แต่ละขั้นตอนมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

๑. การเตรียมการ เป็นขั้นตอนความพยายามที่จะเตรียมสิ่งที่จะทำให้การดำเนินการพัฒนาเป็นไปได้โดยสะดวก ซึ่งมีประเด็นสำคัญที่ต้องคำนึงถึงในการเตรียมการ เช่น

๑) การหาที่ปรึษา แหล่งศึษา และเอกสารข้อมูลต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ปรึษาที่เป็นกัลยาณมัตรในการพัฒนาวิถีพุทธ ซึ่งอาจจะเป้นพระภิกษุหรือคฤหัสถ์ ที่เป้นผู้ทรงคุณวุฒิ เป้นผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ มีศรัทธาและความรู้ชัดในพุทธธรรม ถ้าเป้นคฤหัสถ์ควรเป้นแบบอย่างในสังคัมได้ เช่น เป้นผู้ไม่ข้องแวงในอบายมุข เป้นผู้ทรงศีล ผู้ปฏิบัติธรรม เป้นต้น ที่ปรึษาจะมีความจำเป้นมากโดยเฉพาะในระยะเรัมของการพัฒนา

๒) การเตรียมบุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ให้มีความตระหนักในคุณประโยชน์ที่จะเกิดขึ้น ให้เกิดศรัทธาและฉันทะในการร่วมกันพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ ด้วยปัญญาเข้าใจทิศทาง จากศรัทธาและฉันทะการพัฒนาร่วมกัน ความสำเร็จในการพัฒนา คาดหมายได้ว่าจะเกิดขึ้นได้ไม่ยาก สำหรับวิธีการเตรียมผู้เกี่ยวข้องนี้สามารถดำเนินการได้หลากหลาย ตั้งแต่วิธีทั่วไป เช่น การประชุมชี้แจง การสัมมนา จนถึงการประชุมสัมพันธ์ที่หลากหลาย การร่วมกันศึกษาดูงาน เป็นต้น

๓) การกำหนดเป้าหมาย จุดเน้น หรือวิสัยทัศน์ และแผนงาน ที่ชัดเจนทั้งระยะยาวและแผนปฏิบัติการรายปีตามที่ผู้เกี่ยวข้องเห็นพ้องกัน จะเป็นหลักประกันความชัดเจนในการดำเนินการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธได้อย่างดี อันเป็นส่วนสำคัญของการเตรียมการที่ดี

๒. การดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบ เป็นการดำเนินการจัดปัจจัยต่าง ๆ ของการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งประกอบไปด้วยสภาพทั้งกายภาพและองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอันจะนำไปสู่การเป็นปัจจัยในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักปัญญาธรรม ๔ ประการ คือ ๑. การอยู่ใกล้คนดี ใกล้ผู้รู้ มีข้อมูล มีสื่อที่ดี (สัปปุริสสังเสวะ) ๒. การใส่ใจศึกษาเล่าเรียน โดยมีฐานของหลักสูตร การเรียนการสอนที่ดี (สัทธัมมัสสวนะ) ๓. การมีกระบวนการคิดที่ดี คิดถูกวิธี โดยมีสภาพและบรรยากาศที่ส่งเสริม (โยนิโสมนสิการ) ๔. ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม หรือนำความรู้ไปใช้ในชีวิตได้เหมาะสม (ธัมมานุสम्मปฏิบัติ)

สภาพและองค์ประกอบที่สำคัญที่จำเป็นต้องจัดส่งเสริมให้เกิดวิถีพุทธ

๑) หลักสูตรสถานศึกษา หน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเรียนการสอนที่โรงเรียนวิถีพุทธควรคำนึงถึงอย่างยิ่ง แนวคิดหนึ่งของการจัด คือการบูรณาการหลักธรรมทั้งที่เป็นความรู้ (K) ศรัทธา ค่านิยม คุณธรรม (A) และการฝึกปฏิบัติหลักธรรม (P) ในการเรียนการสอนโดยอาจกำหนดในระดับจุดเน้นหลักสูตรสถานศึกษาที่แทรกในทุกองค์ประกอบหลักสูตรสถานศึกษา หรือกำหนดในระดับหน่วยการเรียนรู้ หรือแผนการจัดการเรียนรู้ ที่ครูจะนำสู่การจัดการเรียนรู้ต่อไป

๒) การเตรียมกิจกรรมนักเรียน ที่โรงเรียนต้องคิดและกำหนดให้เหมาะสมกับผู้เรียนของตนมากที่สุด ซึ่งลักษณะกิจกรรมที่กำหนดมีหลากหลายทั้งที่เป็นกิจกรรมประจำวัน ประจำสัปดาห์หรือประจำโอกาสต่าง ๆ และกิจกรรมวิถีชีวิต ซึ่งถ้าโรงเรียนเลือกกำหนดและเตรียมการไว้ล่วงหน้า จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน อีกทั้งสะท้อนให้เห็นถึงคากล่าวที่ว่า “การศึกษาเริ่มต้นเมื่อคนกิน อยู่ ดู ฟังเป็น”

๓) การจัดสภาพกายภาพสถานศึกษา ครอบคลุมถึงอาคารสถานที่ ห้องเรียน แหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อม อาณาบริเวณของสถานศึกษาซึ่งสถานศึกษาจำเป็นต้องคำนึงถึงการจัดให้เหมาะสม และมุ่งเน้นที่จะส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาไตรสิกขาให้มากที่สุด ทั้งที่ผ่านระบบการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาและผ่านการเรียนรู้วิถีชีวิตจริงจาก “การกิน อยู่ ดู ฟัง” ในชีวิตประจำวัน

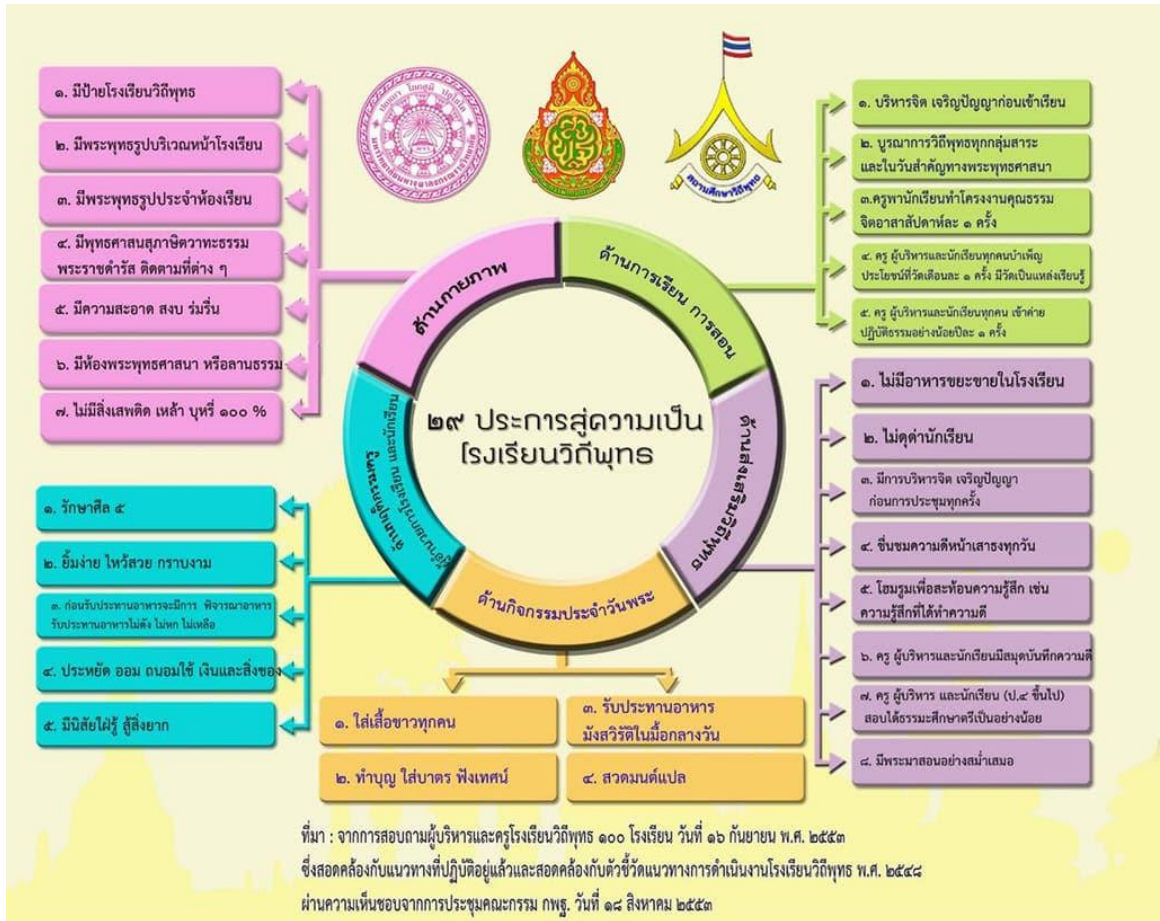
๔) การจัดบรรยากาศปฏิสัมพันธ์ โดยผ่านการเตรียมการ การมอบหมาย ความรับผิดชอบของบุคลากรในการจัดกิจกรรมส่งเสริม หรือดูแลให้บรรยากาศปฏิสัมพันธ์ที่ดีเป็น กัลยาณมิตรเกิดขึ้นอย่างจริงจังต่อเนื่อง โดยจัดผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย อาทิ การกระตุ้นทุกคนทำ ตนเป็นตัวอย่างที่ดี การยกย่องผู้ทำดี การปลูกศรัทธาค่านิยมปฏิบัติดีปฏิบัติชอบต่อผู้อื่น เป็นต้น

๓. การดำเนินการพัฒนาตามระบบไตรสิกขา จุดเน้นการดำเนินการพัฒนา คือ นักเรียน ของสถานศึกษา โดยเป็นการพัฒนาตามระบบไตรสิกขาที่เป็นลักษณะบูรณาการ ทั้งในกิจกรรม การเรียนการสอนตามหลักสูตร และกิจกรรมวิถีชีวิตต่าง ๆ ที่ส่งเสริม “การกิน อยู่ ดู ฟังให้เป็น” เป้าหมายการพัฒนาจัดให้มีความชัดเจนที่พัฒนาทั้งองค์รวมของชีวิต ที่จะนำไปสู่การพัฒนาชีวิต ที่สมบูรณ์ในที่สุด นอกจากการพัฒนาผู้เรียนอันเป็นภาระหลักแล้วสถานศึกษาจำเป็นต้องไม่ละเลย การพัฒนาบุคลากรของตนเองทั้งหมดด้วย เพราะบุคลากรโดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ ครูและผู้บริหาร จะเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาผู้เรียน ดังนั้นยังบุคลากรได้รับการพัฒนาตามระบบไตรสิกขามาก เท่าไรจะส่งผลดีต่อการช่วยให้นักเรียนได้รับการพัฒนามากขึ้นเท่านั้น

ซึ่งจากแนวทางการดำเนินการที่รับทราบร่วมกันตั้งแต่เริ่มต้น คณะผู้บริหาร ครู และ พระอาจารย์จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ร่วมกันวิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวทาง ดำเนินการเดิมยกร่างเป็นแนวทางดำเนินการ ที่เป็นรูปธรรมอีกครั้ง สอดคล้องกับตัวชี้วัดแนวทาง การดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธ พ.ศ. ๒๕๔๘ แบ่งเป็น ๕ ด้าน รวม ๒๙ ประการ และคณะกรรมาธิการ นำร่างฯ ไปสอบถามความเห็นของผู้เกี่ยวข้องหลายครั้ง รวมทั้งผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ จึงประกาศให้โรงเรียน วิถีพุทธทราบและเป็นแนวทาง ในการประเมินตนเองตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๓ เป็นต้นมา

แนวทางดำเนินการ ๒๙ ประการสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธทำให้โรงเรียนมีแนวทาง การพัฒนาโรงเรียนที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยร่วมกันนำอัตลักษณ์ ๒๙ ประการสู่ความเป็นโรงเรียน วิถีพุทธ ไปเป็นตัวชี้วัดในการคัดเลือกโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำอย่างต่อเนื่อง เพื่อรับใบประกาศ เกียรติคุณยกย่องจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และเพื่อให้การคัดเลือกโรงเรียน วิถีพุทธ ปี พ.ศ. ๒๕๕๖ เป็นอย่างเรียบร้อย ได้โรงเรียนวิถีพุทธที่มีคุณภาพจำนวน ๑๐๐ โรงเรียนจาก โรงเรียนวิถีพุทธทั้งหมด ๑๒,๑๖๒ โรงเรียนให้เป็นตัวอย่างแก่โรงเรียนอื่น ๆ ได้จึงเห็นควรจัดโครงการ ดังกล่าวและพัฒนาอัตลักษณ์ ๒๙ ประการสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธซึ่งอัตลักษณ์ทั้ง ๒๙ ประการ มีดังนี้

ภาพที่ ๒ อัตลักษณ์ ๒๙ ประการ

๔. การดูแลสนับสนุนใกล้ชิด เป็นขั้นตอนสำคัญในการเป็นปัจจัยส่งเสริมให้การดำเนินการพัฒนาเป็นไปอย่างราบรื่นมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ลักษณะของการดูแลสนับสนุนที่เหมาะสมควรมีลักษณะของความเป็นกัลยาณมิตร ที่ปรารถนาดีต่อกัน ปรารถนาดีต่อการพัฒนาผู้เรียนหรือต่อภารกิจกรรรมที่สำคัญของขั้นนี้ คือ การนิเทศติดตาม ที่จะดูแลการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ การให้คำปรึกษาและชี้แนะผู้ปฏิบัติ การให้ความช่วยเหลือทางวิชาการ ฯลฯ การสนับสนุนทั้งทรัพยากรข้อมูลและเครื่องมือต่าง ๆ ในการช่วยดำเนินการให้เป็นไปได้้อย่างราบรื่น การรวบรวมข้อมูลและการประเมินผลระหว่างดำเนินการ อันจะเป็นฐานของการปรับปรุงต่อเนื่องต่อไป หรือแม้เป็นข้อมูลในการพิจารณาจัดการดูแลสนับสนุนได้อย่างเหมาะสม

๕. การปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง เป็นขั้นตอนของระบบบริหารจัดการที่กำหนดเพื่อนำย้าการพัฒนาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยนำข้อมูลในขั้นตอนต้น ๆ มาพิจารณาแล้วกำหนดปรับปรุงหรือพัฒนางานที่กำลังดำเนินการอยู่ให้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้องค์ธรรมที่สนับสนุนการปรับปรุงและ

พัฒนางานเป็นไปอย่างชัดเจนต่อเนื่อง คือ การมีอิทธิบาท ๔ (ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา) และ อนุสัญญาธรรม ๒ (ความไม่สันโดษในกุศลธรรม และ ความไม่ระย่อในการพากเพียร) เป็นต้น

๖. การประเมินผลและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน เป็นขั้นตอนที่จะสะท้อนให้ทราบถึงผลการดำเนินงานในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ อาจเป็น ๑ ปี หรือ ๓ ปี หรือเมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมเป็นต้น และในการประเมินจะเน้นข้อมูลที่เป็นเชิงประจักษ์ เชื่อถือได้ ให้ข้อมูลที่ชัดเจน ที่สามารถนำไปสู่การเผยแพร่หรือรายงานผู้เกี่ยวข้องให้ทราบผลการดำเนินงานนั้น ๆ และนำไปเป็นข้อมูลในการวางแผนดำเนินการอื่น ๆ ต่อไป และในระบบประกันคุณภาพ ขั้นตอนนี้มีความสำคัญไม่น้อยต่อการเสนอให้ผู้เกี่ยวข้องยอมรับในการดำเนินการและบริหารจัดการ

การบริหารโรงเรียนวิถิพุทธ

โรงเรียนวิถิพุทธคือโรงเรียนปกติที่มีโครงสร้างการบริหารตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ มี ๔ ด้านคือ การบริหารวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ การบริหารงานทั่วไป จากนั้นจึงบูรณาการความเป็นโรงเรียนวิถิพุทธเข้าไปในงานย่อย ๕ ด้าน คือ การจัดการเรียนการสอน การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ การจัดบรรยากาศโรงเรียน การจัดกิจกรรมพื้นฐานชีวิต และการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา มีรายละเอียดดังนี้

๑. การจัดการเรียนการสอน และสื่อการศึกษา

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดให้มีการสอนพระพุทธศาสนาเพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมว่า เป็นหนึ่งในสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง ๘ กลุ่ม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ซึ่งเป็นกลุ่มสาระที่เรียนต่อเนื่องตลอด ๑๒ ปี ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ การสอนหรือการปฏิบัติที่ได้ผลดีที่สุดคือการสอนตามหลักพุทธวิธี เน้นการคิด ไตร่ตรองด้วยเหตุผล แล้วฝึกปฏิบัติให้เห็นจริงด้วยตนเอง

บุญถม ธรรมศิริ (๒๕๕๒) ได้สรุปเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนไว้ดังนี้

- ๑) การวางแผน ประกอบด้วย การประชุมครู มอบหมายงาน จัดทำหลักสูตรจัดทำแผนการเรียนรู้ คำสั่งแต่งตั้งมอบหมายงาน
- ๒) จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ประกอบด้วย จัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือ การทำกิจกรรมกลุ่ม การจัดการเรียนการสอนแบบ JIGSAW มีการบันทึกหลังการสอน
- ๓) การประเมินผล ประกอบด้วย การประเมินตามสภาพจริง การประเมินผลก่อนและหลังการเรียน การสังเกตพฤติกรรม การทดสอบ ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนรายบุคคล
- ๔) การปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย การประชุมครูและบุคลากรทางการศึกษา การมอบหมายงาน การสอนซ่อมเสริม รายงานผลการสอนซ่อมเสริม

๒. การจัดบรรยากาศโรงเรียน

โรงเรียนวิถีพุทธกำหนดให้มีสภาพด้านกายภาพตามหลักสัปปายะ ๗ หมายถึง สิ่งที่สวยงาม สิ่งที่เหมาะสม สิ่งที่เกิดุศล ช่วยสนับสนุนการเจริญภาวนาให้บังเกิดผลดี ช่วยให้สมาธิตั้งมั่น ไม่เสื่อมถอยง่าย สอดคล้องกับคณะกรรมการบริหารโครงการโรงเรียนวิถีพุทธกำหนดหลักเกณฑ์ด้านกายภาพไว้ ดังนี้

๑) จัดประดิษฐานพระพุทธรูปประจำโรงเรียนและประจำห้องเรียนอย่างเหมาะสม ได้แก่ จัดสถานที่ประดิษฐานพระพุทธรูปประจำโรงเรียน มีสัญลักษณ์ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ประจำห้องเรียน มีห้องจริยธรรมหรือห้องพระพุทธศาสนาอย่างเหมาะสม

๒) มีป้ายนิเทศ ป้ายคติธรรม คำขวัญ คุณธรรมจริยธรรมโดยทั่วไปในบริเวณโรงเรียน ได้แก่ มีป้ายคติธรรมติดตามห้องเรียน หรือตามอาคารเรียน มีป้ายคำขวัญคุณธรรมจริยธรรมโดยทั่วไป ในบริเวณโรงเรียน มีป้ายนิเทศให้ความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะอย่างเหมาะสม

๓) บรรยากาศโรงเรียน มีความสะอาด สว่าง สงบ ปลอดภัย ร่มรื่น เรียบง่าย ใกล้ชิดธรรมชาติ กล่าวคือมีสาธารณูปโภคเพียงพอตามความจำเป็น ห้องเรียนสะอาดเป็นระเบียบเหมาะสมต่อกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วม และมีการดำเนินกิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

๔) บริเวณโรงเรียนปราศจากสิ่งเสพติด อบายมุข สิ่งมอมเมาทุกชนิด โรงเรียนไม่มีมุมอับหรือแหล่งมั่วสุม มีบริเวณให้นักเรียนได้ออกกำลังกาย มีกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ห่างไกลยาเสพติด มีระบบช่วยเหลือนักเรียน มีมาตรการเพื่อให้โรงเรียนปลอดสิ่งเสพติด อบายมุขและสิ่งมอมเมาต่าง ๆ โดยผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วม

๓. ด้านการจัดกิจกรรมพื้นฐานชีวิต

การบริหารงานวิถีพุทธในสถานศึกษาทุกแห่งจะมีกิจกรรมต่าง ๆ หลากหลายโดยมีเป้าหมายคือการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ซึ่งสรุปเป็นหลักการใหญ่ ๆ คือ ดีเก่ง มีความสุข และมีความเป็นไทย ซึ่งสอดคล้องกันอยู่แล้วกับเป้าหมายการพัฒนาในพระพุทธศาสนาที่กล่าวมา ๔ ดังนั้น ในเบื้องต้นโรงเรียนวิถีพุทธจึงควรดำเนินการโดยเน้นคุณค่าทางพระพุทธศาสนาซึ่งแฝงอยู่ในกิจกรรมต่าง ๆ ให้โดดเด่นชัดเจนยิ่งขึ้น

กิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิตนั้นเป็นการปฏิบัติอย่างบูรณาการทั้งศีล สมาธิ ปัญญา โดยเน้นการมีวิถีชีวิตหรือวัฒนธรรมของการกิน อยู่ ดู ฟัง ด้วยสติสัมปชัญญะ เพื่อเป็นไปตามคุณค่าแท้ของการดำเนินชีวิต อาจจัดกิจกรรมประจำวัน ประจำสัปดาห์ ประจำเดือน หรือในโอกาสต่าง ๆ เพื่อให้ นักเรียนได้ซึมซับนำไปสู่การมีพฤติกรรมถาวรที่พึงประสงค์ ดังนี้

๑. ฝึกฝนอบรมให้ผู้เรียนเกิดการกินอยู่ ดู ฟัง เป็น (รู้เข้าใจเหตุผลได้ประโยชน์ตามคุณค่าแท้ตามหลักไตรสิกขา) ด้วยโครงการหรือกิจกรรมต่อไปนี้

- ๑) โครงการ/กิจกรรมฝึกการกินอยู่ ดู ฟัง ของนักเรียน
- ๒) การฝึกอบรมให้นักเรียนกินอยู่ ดู ฟังอย่างมีสติ และใช้ปัญญาเป็นนิสัย
- ๓) การฝึกอบรมให้นักเรียนบริโภคปัจจัย ๔ ด้วยปัญญา และอย่างพอดี ไม่เกิดโทษหรือความเสียหายแก่ตนเองแก่ผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม

๒. ส่งเสริมกิจกรรมการรับผิดชอบต่อดูแลรักษาพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมอย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัย ดังนี้

- ๑) กำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของนักเรียนในการดูแลรักษาพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนอย่างชัดเจน
- ๒) จัดกิจกรรมรณรงค์เพื่อรักษาความสะอาดและสภาพแวดล้อมของโรงเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ ๒ ครั้ง
- ๓) จัดกิจกรรมรณรงค์เพื่อรักษาความสะอาดและสภาพแวดล้อมรอบ ๆ โรงเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ ๑ ครั้ง
๓. จัดกิจกรรมส่งเสริมการระลึกและศรัทธาในพระรัตนตรัยเป็นประจำและในโอกาสวันสำคัญอย่างต่อเนื่องเป็นวิถีชีวิต ดังนี้

- ๑) มีกิจกรรมประจำวัน/ประจำสัปดาห์ที่เตือนให้ระลึกถึงพระรัตนตรัยเหมาะสมกับวัยของนักเรียน
- ๒) มีกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น แข่งขันตอบปัญหาธรรมะส่งเสริมการเรียนการสอนธรรมศึกษา เข้าค่ายพุทธบุตร เป็นต้น
- ๓) นำนักเรียนร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่วัดจัดขึ้นเป็นประจำ
๔. ส่งเสริมให้ทุกคนมีส่วนร่วมและเห็นคุณค่าการรักษาสืบทอดพระพุทธศาสนาได้หลายวิธี ดังนี้

- ๑) จัดกิจกรรมเผยแพร่หลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาโดยครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเช่นกิจกรรมเสียดตามสายจดหมายข่าวฯลฯ
- ๒) โครงการรักษาและสืบทอดต่อพระพุทธศาสนาเช่นการบรรพชาสามเณรฤดูร้อน กิจกรรมค่ายพุทธบุตรพุทธธรรมการสอนธรรมศึกษาฯลฯ
- ๓) สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเพื่อให้นักเรียนได้สำรวจค้นคว้าศึกษาเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาโบราณสถานโบราณวัตถุประวัติพระสงฆ์ ฯลฯ
- ๔) จัดกิจกรรมประชุมสัมมนาหรือสนทนาธรรมโดยเชิญวิทยากรผู้รู้ร่วมอภิปรายกับผู้บริหารครูและผู้ปกครองเป็นประจำ
- ๕) จัดกิจกรรมรณรงค์ให้ผู้บริหารครูผู้ปกครองนักเรียนชุมชนมีจิตสำนึกในการปกป้องและสืบต่อพระพุทธศาสนา

นอกจากนี้ยังมีตัวอย่างกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิตซึ่งมีหลากหลายรูปแบบดังนี้

๑. กิจกรรมเนื้อหาสาระหลักสูตร
๒. กิจกรรมประจำวัน/สัปดาห์
๓. กิจกรรมเนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา
๔. กิจกรรมพิเศษอื่น ๆ

โรงเรียนวิถีพุทธสามารถจัดกิจกรรมส่งเสริมเนื้อหาสาระตามหลักสูตร เช่น พิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะ การประกวดมารยาทชาวพุทธ เข้าค่ายพุทธบุตรตามสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา การบริหารจัดการเจริญปัญญา เรียนธรรมศึกษา สอบธรรมศึกษา บรรพชาสามเณรทุกรุ่น กิจกรรมประจำวันประจำสัปดาห์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังสามารถจัดกิจกรรมเสริมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนก็ได้ เช่น

๑. กิจกรรมหน้าเสาธง ได้แก่ กิจกรรมที่กระทำเพื่อรำลึกถึงสถาบันหลักมีชาติ ศาสนาพระมหากษัตริย์ (ก่อนเคารพธงชาติ) กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ แผ่เมตตาและสงบนิ่งและ กิจกรรมสุภาชิตวันละบท กิจกรรมนั่งไหว้ที่ กิจกรรมเดินแถวเข้าห้องเรียนอย่างมีสติ เช่นเดินพร้อมท่องคติธรรมขณะเข้าห้องเรียน

๒. กิจกรรมความดีร่วมกัน เช่น กิจกรรมเดินอย่างมีสติเข้าโรงอาหาร กิจกรรมกล่าวคำพิจารณาอาหารก่อนการรับประทานอาหาร กิจกรรมรับประทานอย่างมีสติ เช่น มีกติกากว่าไม่เสียงดังไม่ทำหก ไม่เหลือ กิจกรรมขอบคุณหลังรับประทานอาหาร กิจกรรมการนั่งสมาธิ ๑นาทีก่อนเรียนโดยให้นักเรียนท่องจำพร้อมกันที่หน้าห้องเรียน

๓. กิจกรรมก่อนเลิกเรียน เช่น กิจกรรมสวดมนต์ไหว้พระ กิจกรรมรำลึกถึงพระคุณของผู้มีพระคุณ กิจกรรมท่องอาขยานสร้างสมาธิ ฯลฯ

๔. กิจกรรมประจำสัปดาห์ เช่น กิจกรรมสวดมนต์ทำนองสรภัญญะประจำสัปดาห์ กิจกรรมทำบุญตักบาตรประจำสัปดาห์โดยทำในวันพระหรือวันที่ทางโรงเรียนกำหนดขึ้น

๕. กิจกรรมเนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา โรงเรียนวิถีพุทธควรจัดกิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ คือวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอัฐมีบูชา วันอาสาฬหบูชาวันเข้าพรรษา วันออกพรรษา ดังนี้

๑) กิจกรรมวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอัฐมีบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษาวันออกพรรษา สถานศึกษาผู้ปกครองและชุมชนร่วมกิจกรรมดังนี้คือทำบุญตักบาตรบริเวณสนามของโรงเรียน ฟังพระแสดงธรรมเวียนเทียนที่วัดหรือที่โรงเรียน

๒) หล่อเทียนพรรษาหรือร่วมกับชุมชนในการหล่อเทียนเข้าพรรษา

๓) สถานศึกษาจัดบรรยายภาควันสำคัญทางพุทธศาสนาโดยการประดับธงธรรมจักรธงชาติและเปิดเพลงธรรมเสียงตามสายของโรงเรียน

๖. กิจกรรมอื่น ๆ เช่น การตอบปัญหาธรรม วันสำคัญของชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ การประเมินผลการทำความดี การยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ทำความดี จิตอาสาตาวิเศษ

สังเกตพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติธรรม การบันทึกความดีของผู้ปฏิบัติธรรม ต้นไม้พูดได้เน้นข้อคิดคติธรรม การจัดนิทรรศการผลงานทางพระพุทธศาสนา การเพิ่มทักษะและความรู้ทางพระพุทธศาสนา เช่น โครงการงานคุณธรรม เป็นต้น

๔. การจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา

บุญถม ธรรมศิริ (๒๕๕๒) ได้สรุปกิจกรรมการทำทางพระพุทธศาสนา ดังนี้

๑. การวางแผน ประกอบด้วย มีการศึกษาดูงานโรงเรียนวิถิพุทธต้นแบบ การมอบหมายงานให้ครูรับผิดชอบงาน มีการจัดกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา มีปฏิทินจัดกิจกรรมของโรงเรียนวิถิพุทธ

๒. การจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย มีการจัดกิจกรรมวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา เป็นต้น การจัดกิจกรรมตามปฏิทิน มีการสวดมนต์ไหว้พระ รัศมีเวียนเทียน และปฏิบัติธรรม มีรายงานการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา

๓. การประเมินผล ประกอบด้วย มีการประเมินผลตามสภาพจริง การประเมินผลก่อนและหลังจากการจัดกิจกรรม ประเมินโดยการสัมภาษณ์ มีการรายงานผลการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา

๔. การปรับปรุงแก้ไขการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย มีการจัดประชุมครู การมอบหมายงาน จัดทำแผนการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา มีการรายงานการจัดทำแผนการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นต้น

สรุป

การบริหารสถานศึกษาถือเป็นวิชาชีพชั้นสูง (Profession) และใช้บุคลากรมืออาชีพ (Professional) มาบริหาร โดยอาศัยหลักและทฤษฎีการบริหารทั่วไปแบบต่างๆ มาประยุกต์ใช้ ทั้งแบบดั้งเดิมหรือแบบใหม่ๆ หรือเรียกรวมๆ ว่าการจัดการ (Management) ซึ่งเกี่ยวข้องกับ บุคลากร (Man) งบประมาณ (Money) และวัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ เครื่องไม้เครื่องมือต่างๆ รวมถึง อาคารสถานที่ ยานพาหนะ เป็นต้น (Material) โดยต้องเพิ่มเติมในส่วนเกี่ยวกับการศึกษาโดยตรงเข้าไป ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การวิจัยและพัฒนาการศึกษา การจัดการชั้นเรียน การกิจการและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ห้องสมุดหรือแหล่งเรียนรู้ จนทำให้การเรียนรู้มีคุณภาพและประสิทธิภาพนั่นเอง ส่วนการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธ ก็เป็นการบริหารโรงเรียนปกติที่ได้นำหลักการ หลักธรรม และกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อป่มเพาะคุณลักษณะของนักเรียนอย่างบูรณาการในวิถีชีวิต ผ่านการปฏิบัติในวิถีชีวิตประจำวันคือ การกิน อยู่ ดู ฟัง เป็นต้น

บทที่ ๕ สรุปผลการดำเนินงาน

ผลการดำเนินการขับเคลื่อนกิจกรรมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ ในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และในระดับสถานศึกษา สามารถดำเนินการได้ต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพ โดยสามารถพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามอัตลักษณ์ ๒๙ ประการของความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธ ดังนี้

ผลการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

การขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาในสังกัด สพม. สมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้สถานศึกษาในสังกัดทุกแห่งได้รับการรับรองคุณภาพตามอัตลักษณ์ ๒๙ ประการของความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธ และมีเครือข่ายในการดำเนินงานด้านคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับนโยบายพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ มิติที่ ๒ มิติด้านคุณธรรม นโยบายที่ ๖) สร้างโรงเรียนให้เอื้อต่อการเสริมสร้างและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และจิตสาธารณะที่ฝังงมแก่บุคลากรในสถานศึกษา ผู้เข้าร่วมกิจกรรมคือคณะครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถีพุทธในระดับสถานศึกษา จำนวน ๒๕ แห่ง

ผลสำเร็จ/ผลการดำเนินงาน

๑. เชิงปริมาณ

๑.๑ สถานศึกษาในสังกัด จำนวน ๒๕ แห่ง มีแนวทางในการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๘

๑.๓ สถานศึกษาในสังกัด จำนวน ๒๕ แห่ง มีการขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๘

๑.๔ สถานศึกษาในสังกัดจำนวน ๒๕ แห่ง มีเครือข่ายในการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ระหว่างสถานศึกษา

๒. เชิงคุณภาพ

๒.๑ ครูผู้รับผิดชอบงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับสถานศึกษา มีความเข้าใจที่ถูกต้องในการพัฒนาอัตลักษณ์ ๒๙ ประการ ของความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธ ที่เป็นแบบอย่างที่ดีเพื่อการเผยแพร่/แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระดับต่าง ๆ

๒.๒ สถานศึกษาในสังกัด จำนวน ๒๕ แห่ง มีการขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๘ อย่างมีประสิทธิภาพ ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

๒.๓ สถานศึกษาในสังกัด มีเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานตาม
โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ระหว่างสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

การนิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนินกิจกรรม “โรงเรียนดีต้องมีที่ยืน” ของสถานศึกษาในสังกัด

ระหว่าง วันที่ ๘ กรกฎาคม - ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๘

ที่	โรงเรียน	วันที่
๑	โรงเรียนราชวินิตบางแก้ว	๘ กรกฎาคม ๒๕๖๘
๒	โรงเรียนราชประชาสมาสัย ฝ่ายมัธยม รัชดาภิเษก ในพระบรมราชูปถัมภ์	๙ กรกฎาคม ๒๕๖๘
๓	โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า สมุทรปราการ	๑๖ กรกฎาคม ๒๕๖๘
๔	วัดทรงธรรม	๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๘
๕	โรงเรียนวิสุทธิกษัตริ์	๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๘
๖	โรงเรียนมัธยมวัดด่านสำโรง	๒๒ กรกฎาคม ๒๕๖๘
๗	โรงเรียนมัธยมวัดใหม่สมุทรกิจวิทยาคม	๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๘
๘	โรงเรียนราชวินิตสุวรรณภูมิ	๒๙ กรกฎาคม ๒๕๖๘
๙	โรงเรียนบางแก้วประชาสรรค์	๓๐ กรกฎาคม ๒๕๖๘
๑๐	โรงเรียนเทพศิรินทร์ สมุทรปราการ	๑ สิงหาคม ๒๕๖๘
๑๑	โรงเรียนหาดอมราอักษรลักษณ์วิทยา	๔ สิงหาคม ๒๕๖๘
๑๒	โรงเรียนสตรีสมุทรปราการ (เช้า)	๕ สิงหาคม ๒๕๖๘
๑๓	โรงเรียนปทุมคงคา สมุทรปราการ(บ่าย)	๕ สิงหาคม ๒๕๖๘
๑๔	โรงเรียนเป็ริงวิสุทธิธาธิบดี	๖ สิงหาคม ๒๕๖๘
๑๕	โรงเรียนสาขาสุทธิราชอุปถัมภ์	๗ สิงหาคม ๒๕๖๘
๑๖	โรงเรียนพุลเจริญวิทยาคม	๘ สิงหาคม ๒๕๖๘

ที่	โรงเรียน	วันที่
๑๗	โรงเรียนบดินทรเดชา สมุทรปราการ (สิงห์ สิงหเสนี)	๑๓ สิงหาคม ๒๕๖๘
๑๘	โรงเรียนมัธยมวัดศรีจันทร์ประดิษฐ์ ในพระบรมราชานุเคราะห์(เช้า)	๑๔ สิงหาคม ๒๕๖๘
๑๙	โรงเรียนสมุทรปราการ (บ่าย)	
๒๐	โรงเรียนหลวงพ่อบานคลองด่านอนุสรณ์(เช้า)	๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๘
๒๑	โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบวิทยาลัย สมุทรปราการ(บ่าย)	
๒๒	โรงเรียนบางป่อวิทยาคม(เช้า)	๑๘ สิงหาคม ๒๕๖๘
๒๓	โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ เตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ(บ่าย)	
๒๔	โรงเรียนบางพลีราษฎร์บำรุง	๑๙ สิงหาคม ๒๕๖๘
๒๕	โรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์	๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๘

เครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศ คือแบบนิเทศ ติดตามการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ

ผู้นิเทศ

- ๑) นางสาวชานิตรา แสงอินทร์ ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
- ๒) นางสาวจิรันธนิญ คนกลาง ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
- ๓) นางสาวจงจิต รื่นภาคทรัพย์ ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ

ครั้งที่ 310/2568
วันที่ 30 กรกฎาคม 2568

จุดหมาย
ข่าวประชาสัมพันธ์

วันที่ 30 กรกฎาคม 2568
ดร.สุชนา ชิงสุข รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ พร้อมด้วย ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ร่วมประชุมหารือเกี่ยวกับแผนการดำเนินงานของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้แบบบูรณาการ ณ โรงเรียนบางหว้าประชาสรรค์

ประเด็นในการหารือ ได้แก่ 1) กิจกรรม "โรงเรียนดีต้องดีกัน" 2) กิจกรรมโรงเรียนพี่โรงเรียนน้อง 3) โครงการเสริมสร้างชุมชน วิถีธรรม และธรรมะกับคุณในสถานศึกษา (โครงการโรงเรียนพุทธเจ้า 4) การดำเนินงานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอน และ 5) การนำหลักสูตรด้านคุณธรรมศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

34/8 จันทบุรี 800100 ถนนสุนทรวิจิตร ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองจันทบุรี จันทบุรี 36000 โทร 02 382 6100
www.facebook.com/sesaoisp
www.sesaoisp.go.th

ข่าวประชาสัมพันธ์
โรงเรียนราชวิทยาลัยสุรนครภูมิ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี

วันอังคาร ที่ 29 กรกฎาคม 2568

นางสาวศุภารักษ์ ตรีธนอกันท์
ผู้อำนวยการโรงเรียน

"การนิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนินงานโครงการนิเทศนำพระบรมราโชบายสู่การปฏิบัติ ด้านการศึกษาแบบบูรณาการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี"

เมื่อวันอังคารที่ 29 กรกฎาคม 2568 โรงเรียนราชวิทยาลัยสุรนครภูมิ นำโดยนางสาวศุภารักษ์ ตรีธนอกันท์ ผู้อำนวยการโรงเรียน พร้อมด้วยนางสาวเดือนเพ็ญ มีวงษา รองผู้อำนวยการ คณะครู บุคลากร และนักเรียน ให้การต้อนรับ นางสาวอัมพรสา แสงอินทร์ และนางสาวจริยรัตน์ คุณกลาง ศึกษาธิการจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี ในโอกาสนิเทศ กำกับ และติดตามการดำเนินงานโครงการนิเทศนำพระบรมราโชบายสู่การศึกษามัธยมศึกษาแบบบูรณาการสู่การปฏิบัติ โดยมีประเด็นสำคัญ ได้แก่ กิจกรรม "โรงเรียนดีต้องดีกัน" โรงเรียนวิถีพุทธ โครงการโรงเรียนสุจริต และการจัดการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษาและคุณธรรมในสถานศึกษา

งานประชาสัมพันธ์โรงเรียนราชวิทยาลัยสุรนครภูมิ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี

www.rwns.ac.th
02-170-6517

ผลการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับสถานศึกษา

จากการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธและโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ ของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ ๕ มาตรฐาน ๒๙ องค์ประกอบ พบว่าผลการดำเนินงานมีระดับคุณภาพ ดังนี้

๑. มาตรฐานด้านกายภาพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ภาพรวมอยู่ในระดับคุณภาพ ๔ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มาตรฐานด้านกายภาพอยู่ในระดับคุณภาพ ๔ ทุกด้าน

๑. มาตรฐานด้านกายภาพ		ระดับ คุณภาพ
องค์ประกอบตัวชี้วัด	ข้อบ่งชี้คุณภาพ	
<p>๑. มีป้ายโรงเรียนวิถีพุทธ คำนิยาม: ป้ายโรงเรียนวิถีพุทธ มีลักษณะ ดังนี้</p> <p>ขนาด ๑.๕ ม. x ๘๐ ซม.</p>	<p>๑. มีป้ายโรงเรียนวิถีพุทธ ติดไว้ภายในห้องใดห้องหนึ่ง ๒. มีป้ายโรงเรียนวิถีพุทธ ติดไว้หน้าอาคารใดอาคารหนึ่ง ๓. มีป้ายโรงเรียนวิถีพุทธ ติดไว้หน้าบริเวณโรงเรียน ๔. มีป้ายโรงเรียนวิถีพุทธ ติดไว้หน้าบริเวณโรงเรียน เห็นเด่นชัด * ป้ายโรงเรียนวิถีพุทธมีรายละเอียดในครบถ้วน ดังตัวอย่าง</p>	๔
๒. มีพระพุทธรูปบริเวณหน้าโรงเรียน	<p>๑. มีพระพุทธรูปบริเวณหน้าโรงเรียน ๒. มีพระพุทธรูปอยู่ในซุ้มบริเวณหน้าโรงเรียน ๓. มีพระพุทธรูปอยู่ในซุ้มบริเวณหน้าโรงเรียนและเครื่องบูชา ๔. มีพระพุทธรูปอยู่ในซุ้มบริเวณหน้าโรงเรียนมีเครื่องบูชาและ ให้นักเรียนไหว้ทุกวัน</p>	๔
๓. มีพระพุทธรูปประจำห้องเรียน	<p>๑. มีพระพุทธรูปประจำห้องเรียน ๒. มีพระพุทธรูปประจำห้องเรียนอยู่ด้านหน้าในที่ที่สมควร ๓. มีพระพุทธรูปประจำห้องเรียนอยู่ด้านหน้าในที่ที่สมควร และมีการทำความสะอาด ๔. มีพระพุทธรูปประจำห้องเรียนอยู่ด้านหน้าในที่ที่สมควร มี การทำความสะอาดและมีการเคารพพระพุทธรูปเป็นประจำ</p>	๔

<p>๔. มีพระพุทธรูปศาสนสุภาพิตวาทะธรรม พระราชดำรัส ติดตามที่ต่างๆ</p>	<p>๑. มีพุทธรูปศาสนสุภาพิต วาทะธรรม พระราชดำรัสติดตามที่ต่างๆ ๒. มีพุทธรูปศาสนสุภาพิต วาทะธรรมพระราชดำรัส ติดตามที่ต่าง ๆ และมีการปรับปรุงอยู่เสมอ ๓. มีพุทธรูปศาสนสุภาพิต วาทะธรรมพระราชดำรัส ติดตามที่ต่าง ๆ และมีการปรับปรุง อยู่เสมอโดยนักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำ ๔. มีพุทธรูปศาสนสุภาพิต วาทะธรรมพระราชดำรัส ติดตามที่ต่าง ๆ และมีการปรับปรุงอยู่เสมอโดยนักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำอย่างต่อเนื่อง</p>	<p>๔</p>
<p>๕. มีความสะอาด สงบ ร่มรื่น</p>	<p>๑. มีความสะอาด สงบ ร่มรื่นในห้องเรียนและบริเวณโรงเรียน ๒. มีความสะอาด สงบ ร่มรื่นในห้องเรียน บริเวณโรงเรียน โดยดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ๓. มีความสะอาด สงบ ร่มรื่นในห้องเรียน บริเวณโรงเรียน โดยดำเนินการอย่างต่อเนื่องและนักเรียนมีส่วนร่วม ๔. มีความสะอาด สงบ ร่มรื่นในห้องเรียน บริเวณโรงเรียน โดยดำเนินการอย่างต่อเนื่องและนักเรียนมีส่วนร่วมทุกคน</p>	<p>๔</p>
<p>๖. มีห้องพระพุทธรูปศาสนา หรือ ลานธรรม</p>	<p>๑. มีห้องพระพุทธรูปศาสนา หรือลานธรรม ๒. มีห้องพระพุทธรูปศาสนา หรือลานธรรมและมีตารางการใช้ ๓. มีห้องพระพุทธรูปศาสนา หรือลานธรรมมีตารางการใช้ มีการใช้จริง ๔. มีห้องพระพุทธรูปศาสนา หรือลานธรรมมีตารางการใช้ มีการใช้จริง และนักเรียนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา</p>	<p>๔</p>
<p>๗. ไม่มีสิ่งเสพติด เหล้า บุหรี่ ๑๐๐%</p>	<p>๑. มีสิ่งเสพติด เหล้า บุหรี่ ในโรงเรียนระหว่าง ๔๐ -๕๐ % ๒. มีสิ่งเสพติด เหล้า บุหรี่ ในโรงเรียนระหว่าง ๒๐ -๓๙ % ๓. มีสิ่งเสพติด เหล้า บุหรี่ ในโรงเรียนระหว่าง ๑๐ -๑๙ % ๔. ไม่มีสิ่งเสพติด เหล้า บุหรี่ ในโรงเรียน ๑๐๐ %</p>	<p>๔</p>

๒. มาตรฐานด้านพฤติกรรม นักเรียน ครู ผู้บริหารโรงเรียน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ภาพรวมอยู่ในระดับคุณภาพ ๔ เมื่อพิจารณาารายด้านพบว่า มาตรฐานด้านพฤติกรรม นักเรียน ครู ผู้บริหารโรงเรียนอยู่ในระดับคุณภาพ ๔ ทุกด้าน

๒. มาตรฐานด้านพฤติกรรม นักเรียน ครู ผู้บริหารโรงเรียน		ระดับคุณภาพ
องค์ประกอบตัวชี้วัด	ข้อบ่งชี้คุณภาพ	
๑.รักษาศีล ๕	๑. ผู้บริหาร ครู นักเรียน ต่ำกว่าร้อยละ ๕๐ ปฏิบัติได้ครบ ๕ ข้อ ๒. ผู้บริหาร ครู นักเรียน ร้อยละ ๕๐ -๖๙ ปฏิบัติได้ ครบ ๕ ข้อ ๓. ผู้บริหาร ครู นักเรียน ร้อยละ ๗๐ -๘๙ ปฏิบัติได้ ครบ ๕ ข้อ ๔. ผู้บริหาร ครู นักเรียน ร้อยละ ๙๐-๑๐๐ ปฏิบัติได้ ครบ ๕ ข้อ	๔
๒.ยิ้มง่าย ไหว้สวย กราบงาม	๑. นักเรียน ครูและผู้บริหาร ต่ำกว่าร้อยละ ๕๐ ปฏิบัติ ๒. นักเรียน ครูและผู้บริหาร ร้อยละ ๕๐ -๖๙ ปฏิบัติ ๓. นักเรียน ครูและผู้บริหาร ร้อยละ ๗๐ -๘๙ ปฏิบัติ ๔. นักเรียน ครูและผู้บริหาร ร้อยละ ๙๐-๑๐๐ ปฏิบัติ	๔
๓. ก่อนรับประทานอาหารจะมีการพิจารณาอาหาร รับประทานอาหารไม่ดั่ง ไม่หก ไม่เหลือ	๑. นักเรียน ครูและผู้บริหาร ต่ำกว่าร้อยละ ๕๐ ปฏิบัติ ๒. นักเรียน ครูและผู้บริหาร ร้อยละ ๕๐ -๖๙ ปฏิบัติ ๓. นักเรียน ครูและผู้บริหาร ร้อยละ ๗๐ -๘๙ ปฏิบัติ ๔. นักเรียน ครูและผู้บริหาร ร้อยละ ๙๐-๑๐๐ ปฏิบัติ	๔
๔. ประหยัด ออม ถนอมใช้ เงิน และสิ่งของ	๑. นักเรียน ครูและผู้บริหาร ต่ำกว่าร้อยละ ๕๐ ปฏิบัติ ๒. นักเรียน ครูและผู้บริหาร ร้อยละ ๕๐ -๖๙ ปฏิบัติ ๓. นักเรียน ครูและผู้บริหาร ร้อยละ ๗๐ -๘๙ ปฏิบัติ ๔. นักเรียน ครูและผู้บริหาร ร้อยละ ๙๐-๑๐๐ ปฏิบัติ	๔
๕. มีนิสัยใฝ่รู้ สู้อภัย	๑. นักเรียน ครูและผู้บริหาร ต่ำกว่าร้อยละ ๕๐ ปฏิบัติ ๒. นักเรียน ครูและผู้บริหาร ร้อยละ ๕๐ -๖๙ ปฏิบัติ ๓. นักเรียน ครูและผู้บริหาร ร้อยละ ๗๐ -๘๙ ปฏิบัติ ๔. นักเรียน ครูและผู้บริหาร ร้อยละ ๙๐-๑๐๐ ปฏิบัติ	๔

๓. มาตรฐานด้านกิจกรรมประจำวันพระของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ภาพรวมอยู่ในระดับคุณภาพ ๔ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับคุณภาพต่ำที่สุด คือ รับประทานอาหารมังสวิรัตินมื้อกลางวัน อยู่ในระดับคุณภาพ ๑ ซึ่งครู ผู้บริหาร นักเรียน ปฏิบัติต่ำกว่าร้อยละ ๕๐

๓. มาตรฐานด้านกิจกรรมประจำวันพระ		ระดับ คุณภาพ
องค์ประกอบตัวชี้วัด	ข้อบ่งชี้คุณภาพ	
๑. ใส่เสื้อสีขาวทุกคน	๑. ครู ผู้บริหาร นักเรียน ต่ำกว่าร้อยละ ๕๐ ปฏิบัติ ๒. ครู ผู้บริหาร นักเรียน ร้อยละ ๕๐ -๖๙ ปฏิบัติ ๓. ครู ผู้บริหาร นักเรียน ร้อยละ ๗๐ -๘๙ ปฏิบัติ ๔. ครู ผู้บริหาร นักเรียน ร้อยละ ๙๐-๑๐๐ ปฏิบัติ	๔
๒. ทำบุญใส่บาตร ฟังเทศน์	๑. ครู ผู้บริหาร นักเรียน ต่ำกว่าร้อยละ ๕๐ ปฏิบัติ ๒. ครู ผู้บริหาร นักเรียน ร้อยละ ๕๐ -๖๙ ปฏิบัติ ๓. ครู ผู้บริหาร นักเรียน ร้อยละ ๗๐ -๘๙ ปฏิบัติ ๔. ครู ผู้บริหาร นักเรียน ร้อยละ ๙๐-๑๐๐ ปฏิบัติ	๔
๓. รับประทานอาหารมังสวิรัตินมื้อกลางวัน	๑. ครู ผู้บริหาร นักเรียน ต่ำกว่าร้อยละ ๕๐ ปฏิบัติ ๒. ครู ผู้บริหาร นักเรียน ร้อยละ ๕๐ -๖๙ ปฏิบัติ ๓. ครู ผู้บริหาร นักเรียน ร้อยละ ๗๐ -๘๙ ปฏิบัติ ๔. ครู ผู้บริหาร นักเรียน ร้อยละ ๙๐-๑๐๐ ปฏิบัติ	๑
๔. สวดมนต์แปล	๑. ครู ผู้บริหาร นักเรียน ต่ำกว่าร้อยละ ๕๐ ปฏิบัติ ๒. ครู ผู้บริหาร นักเรียน ร้อยละ ๕๐ -๖๙ ปฏิบัติ ๓. ครู ผู้บริหาร นักเรียน ร้อยละ ๗๐ -๘๙ ปฏิบัติ ๔. ครู ผู้บริหาร นักเรียน ร้อยละ ๙๐-๑๐๐ ปฏิบัติ	

๔. มาตรฐานด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ภาพรวมอยู่ในระดับคุณภาพ ๔ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับคุณภาพต่ำที่สุด คือ ไม่มีอาหารขยะขายในโรงเรียน อยู่ในระดับคุณภาพ ๓ ซึ่งไม่มีอาหารขยะขายในโรงเรียนทุกวัน แต่นักเรียนนำมาเอง

๔. มาตรฐานด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ		ระดับ คุณภาพ
องค์ประกอบตัวชี้วัด	ข้อบ่งชี้คุณภาพ	
๑. ไม่มีอาหารขยะขายในโรงเรียน	๑. ไม่มีอาหารขยะขายในโรงเรียนเป็นบางวัน ๒. ไม่มีอาหารขยะขายในโรงเรียนทุกวัน ๓. ไม่มีอาหารขยะขายในโรงเรียนทุกวัน แต่นักเรียนนำมาเอง ๔. ไม่มีอาหารขยะขายในโรงเรียนทุกวัน และ ปลุกฝังให้ นักเรียนไม่ซื้ออาหารขายนอกโรงเรียน	๓
๒. ไม่ดูด่านักเรียน	๑. ครู ผู้บริหาร ต่ำกว่าร้อยละ ๕๐ ปฏิบัติ ๒. ครู ผู้บริหาร ร้อยละ ๕๐ -๖๙ ปฏิบัติ ๓. ครู ผู้บริหาร ร้อยละ ๗๐ -๘๙ ปฏิบัติ ๔. ครู ผู้บริหาร ร้อยละ ๙๐-๑๐๐ ปฏิบัติ	๔
๓. ชื่นชมคุณความดีหน้าเสาธงทุกวัน	๑. ปฏิบัติ โดยไม่เต็มใจ ๒. ปฏิบัติ โดยไม่เต็มใจและทำตามคำสั่ง ๓. ปฏิบัติด้วยความเต็มใจ ๔. ปฏิบัติ ด้วยความเต็มใจ เห็นคุณค่า และโน้มน้าวให้นักเรียน ทำความดี	๔
๔. โฮมรูมเพื่อสะท้อนความรู้สึกเช่น ความรู้สึกที่ได้ทำความดี	๑. ปฏิบัติ โดยไม่เต็มใจ ๒. ปฏิบัติโดยไม่เต็มใจและทำตามคำสั่ง ๓. ปฏิบัติด้วยความเต็มใจ ๔. ปฏิบัติด้วยความเต็มใจ เห็นคุณค่าและโน้มน้าวให้นักเรียนดี	๔
๕. ครู ผู้บริหาร และนักเรียน มีสมุด บันทึกความดี	๑. ครู ผู้บริหาร นักเรียน ต่ำกว่าร้อยละ ๕๐ ปฏิบัติ ๒. ครู ผู้บริหาร นักเรียน ร้อยละ ๕๐ -๖๙ ปฏิบัติ ๓. ครู ผู้บริหาร นักเรียน ร้อยละ ๗๐ -๘๙ ปฏิบัติ ๔. ครู ผู้บริหาร นักเรียน ร้อยละ ๙๐-๑๐๐ ปฏิบัติ	๔
๖. ครู ผู้บริหาร และนักเรียนสอไปได้ ธรรมะศึกษาตรีเป็นอย่างน้อย	๑. ครู ผู้บริหาร นักเรียน ต่ำกว่าร้อยละ ๕๐ ปฏิบัติ ๒. ครู ผู้บริหาร นักเรียน ร้อยละ ๕๐ -๖๙ ปฏิบัติ ๓. ครู บริหาร นักเรียน ร้อยละ ๗๐ -๘๙ ปฏิบัติ ๔. ครู ผู้บริหาร นักเรียน ร้อยละ ๙๐-๑๐๐ ปฏิบัติ	๔

๗. บริหารจิต เจริญปัญญา ก่อนการประชุมทุกครั้ง	๑. ครูและปฏิบัติ โดยไม่เต็มใจ ๒. ครูและปฏิบัติ โดยไม่เต็มใจและทำตามคำสั่ง ๓. ครูและปฏิบัติ ด้วยความเต็มใจ ๔. ครูและปฏิบัติ ด้วยความเต็มใจและเห็นคุณค่า	๔
๘. มีพระมาสอนอย่างสม่ำเสมอ	๑. นักเรียนได้เรียนกับพระ ต่ำกว่าร้อยละ ๕๐ ๒. นักเรียนได้เรียนกับพระ ร้อยละ ๕๐ -๖๙ ปฏิบัติ ๓. นักเรียนได้เรียนกับพระ ร้อยละ ๗๐ -๘๙ ปฏิบัติ ๔. มีนักเรียนได้เรียนกับพระ ร้อยละ ๙๐-๑๐๐ ปฏิบัติ	๔

๕. มาตรฐานการเรียนการสอนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ภาพรวมอยู่ในระดับคุณภาพ ๔ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มาตรฐานการเรียนการสอนอยู่ในระดับคุณภาพ ๔ ทุกด้าน

๕. มาตรฐานการเรียนการสอน		คะแนนเฉลี่ย
องค์ประกอบตัวชี้วัด	ข้อบ่งชี้คุณภาพ	
๑. บริหารจิต เจริญปัญญา ก่อนเข้าเรียน เข้า - บ่าย ทั้งครู และนักเรียน	๑. นักเรียน ต่ำกว่าร้อยละ ๕๐ ปฏิบัติ ๒. ครูและนักเรียน ร้อยละ ๕๐ -๖๙ ปฏิบัติ ๓. ครูและนักเรียน ร้อยละ ๗๐ -๘๙ ปฏิบัติ ๔. ครูและนักเรียน ร้อยละ ๙๐-๑๐๐ ปฏิบัติ	๔
๒. บูรณาการวิถีพุทธทุกกลุ่มสาระและในวันสำคัญทางพุทธศาสนา	๑. มีครู ต่ำกว่าร้อยละ ๕๐ ปฏิบัติ ๒. มีครู ร้อยละ ร้อยละ ๕๐ -๖๙ ปฏิบัติ ๓. มีครู ร้อยละ ๗๐ -๘๙ ปฏิบัติ ๔. มีครู ร้อยละ ๙๐-๑๐๐ ปฏิบัติ	๔
๓. ครูพานักเรียนทำโครงการคุณธรรมหรือกิจกรรมจิตอาสา สัปดาห์ละ ๑ ครั้ง	๑. มีครู ต่ำกว่าร้อยละ ๕๐ ปฏิบัติ ๒. มีครู ร้อยละ ๕๐ -๖๙ ปฏิบัติ ๓. มีครู ร้อยละ ๗๐ -๘๙ ปฏิบัติ ๔. มีครู ร้อยละ ๙๐-๑๐๐ ปฏิบัติ	๔
๔. ครู ผู้บริหาร และนักเรียนทุกคนไปปฏิบัติศาสนกิจที่วัดเดือนละ ๑ ครั้ง มีวัดเป็นแหล่งเรียนรู้	๑. ครู ผู้บริหาร นักเรียน ต่ำกว่าร้อยละ ๕๐ ปฏิบัติ ๒. ครู ผู้บริหาร นักเรียน ร้อยละ ๕๐ -๖๙ ปฏิบัติ ๓. ครู ผู้บริหาร นักเรียน ร้อยละ ๗๐ -๘๙ ปฏิบัติ ๔. ครู ผู้บริหาร นักเรียน ร้อยละ ๙๐-๑๐๐ ปฏิบัติ	๔
๕. ครู ผู้บริหาร และนักเรียนทุกคนเข้าค่ายปฏิบัติธรรมอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง	๑. ครู ผู้บริหาร นักเรียน ต่ำกว่าร้อยละ ๕๐ ปฏิบัติ ๒. ครู ผู้บริหาร นักเรียน ร้อยละ ๕๐ -๖๙ ปฏิบัติ ๓. ครู ผู้บริหาร นักเรียน ร้อยละ ๗๐ -๘๙ ปฏิบัติ ๔. ครู ผู้บริหาร นักเรียน ร้อยละ ๙๐-๑๐๐ ปฏิบัติ	๔

จากผลการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธและโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ ของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ พบว่า

๑. ผู้เรียนสามารถพัฒนาค่านิยมด้านคุณธรรม จริยธรรม และการยึดมั่นในหลักธรรมทางศาสนาได้อย่างชัดเจน โดยสามารถนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของตนเอง ผลการประเมินทุกมาตรฐานอยู่ในระดับคุณภาพ ๔ ซึ่งสะท้อนถึงความสำเร็จในการปลูกฝังค่านิยมและพฤติกรรมทางศาสนาในผู้เรียน

๒. ผู้เรียนสามารถปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนาได้อย่างถูกต้อง มีความเข้าใจในหลักศาสนาและแนวปฏิบัติที่เหมาะสม และสามารถนำไปปรับใช้ในกิจกรรมชีวิตประจำวันทั้งในโรงเรียนและชุมชน ผลการประเมินทุกด้านอยู่ในระดับคุณภาพ ๔ ยกเว้นด้านการรับประทานอาหารมังสวิรัตินมื่อกลางวัน ซึ่งยังอยู่ในระดับต่ำกว่าคุณภาพ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาภาพรวม ผู้เรียนมีพฤติกรรมและทัศนคติที่สอดคล้องกับเป้าหมายของโครงการ

๓. ผู้เรียนและบุคลากรในโรงเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติที่ถูกต้องในการส่งเสริมพุทธธรรมให้กลายเป็นวัฒนธรรมและวิถีชีวิตประจำวันของโรงเรียน สามารถสร้างวินัยภายนอกและภายในตนเองได้อย่างเหมาะสมตามพื้นฐานและบริบทของเด็ก อีกทั้งมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ผลการประเมินทุกตัวชี้วัดอยู่ในระดับคุณภาพ ๔ แสดงถึงความสำเร็จในการสร้างวัฒนธรรมทางคุณธรรมภายในโรงเรียน

๔. ผู้เรียนสามารถบรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ ปรัชญา และจุดเน้นของสถานศึกษา มีความสามารถในการนำคุณธรรม จริยธรรม และหลักธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิตและกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น ส่งเสริมสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เป็นบวกและเอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของทุกคนในโรงเรียน ซึ่งสะท้อนถึงผลสำเร็จโดยรวมของโครงการในการสร้างผู้เรียนที่มีคุณลักษณะพึงประสงค์ตามมาตรฐานคุณภาพทุกด้าน

สรุปโดยภาพรวม การดำเนินงานทุกด้านมีผลการประเมินตัวชี้วัดอยู่ในระดับคุณภาพ ๔ เป็นหลัก ยกเว้นด้านการรับประทานอาหารมังสวิรัตินมื่อกลางวันที่ยังต้องปรับปรุง แต่โดยรวมถือว่าผู้เรียน บุคลากร และโรงเรียนมีความก้าวหน้าในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และหลักธรรมทางศาสนาได้อย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง

ผลที่เกิดขึ้น

เมื่อโรงเรียนพัฒนาสู่วิถีพุทธและได้พัฒนาจนเป็นโรงเรียนวิถีพุทธที่ชัดเจน จะสังเกตได้ถึง ความเปลี่ยนแปลงและประโยชน์อันมากมายที่เกิดตามมา ที่เปี่ยมไปด้วยความงดงามและคุณค่า ได้แก่

๑. นักเรียนได้รับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ต่างๆ อย่างชัดเจนพร้อมกับการพัฒนาทางด้านปัญญา และด้านอื่น ๆ ซึ่งเป็นการพัฒนาที่จะทำให้คนเป็นคนดีเก่ง และมีความสุข

๒. การพัฒนาผู้เรียนที่เกิดขึ้นชัดเจนจะเป็นที่ชื่นชอบและชื่นชมทั้งของครูผู้ปกครองครู อาจารย์และชุมชนที่ได้รับทราบ อีกการยอมรับและความร่วมมือช่วยเหลือจะเกิดขึ้นอย่างทั่วทุก

๓.สภาพแวดล้อมและบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ของโรงเรียนจะดีขึ้นมากในลักษณะที่เกื้อกูลต่อการพัฒนาผู้เรียนรอบด้าน ทั้งศีล สมาธิและปัญญาผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นกัลยาณมิตรแก่กันโดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อนักเรียน

๔.บุคลากรในโรงเรียนพัฒนาตนเองทั้งวิธีการดำเนินงานและวิถีชีวิตทำให้การทำงานมีความสุข พัฒนาสู่ความสะอาด สว่าง สงบ เพราะความเป็นวิถีพุทธช่วยกล่อมเกลา

๕.โรงเรียนโดยผู้บริหาร ครู บุคลากรและนักเรียนเป็นแบบอย่างต่อสังคมและพลังการพัฒนาสังคมวงกว้างให้ตั้งมิ่งขึ้นไป

ข้อเสนอแนะ

ควรบูรณาการกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ ทั้งในและนอกห้องเรียนโดยเน้นการพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจหลักธรรมอย่างแท้จริง และส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากผู้ปกครองและชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับนักเรียนอย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ, **แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธ**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ องค์การรับส่งสินค้า และพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), ๒๕๔๖), ๓๕-๓๖.
- กรมพล หนูจันทร์ และคณะ “ การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธระดับประถมวัยของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๓.” **วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม** ๑, ๑(๒๕๖๑): ๘-๑๔.
- พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **โรงเรียนวิถิพุทธ**, พิมพ์ครั้งที่ ๓ (กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗), ๓๒.
- พระมหาวิชาญ สุวิชาโน และคณะ, **โรงเรียนวิถิพุทธ Buddhist oriented School**, (พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๒), ๑๐๔ – ๑๐๙.
- พระมหาโยธิน โยธโก และคณะ, “การสร้างความสมดุลและการรักษาต้นทุนทางธรรมชาติเชิงพุทธของเครือข่ายป่าชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ,” **วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ วัดวังตะวังตก**, ๕, ๑๒ (๒๕๖๓): ๓๐-๔๓.
- พระพรหมคุณาภรณ์, (ป.อ.ปยุตฺโต), **การศึกษาเริ่มต้นเมื่อคนกินคืออยู่เป็น**, พิมพ์ครั้งที่ ๖๒ (กรุงเทพมหานคร: อูษาการพิมพ์, ๒๕๖๕), ๑๔.
- ธีรศักดิ์ บึงมูม, “การบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ,” **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี** ๘, ๒ (๒๕๕๙), ๑๓๗ - ๑๓๙.
- สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา, **เส้นทางวิถิพุทธ**, (พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑), ๔๑.
- ส่วนวางแผน และพัฒนาการอบรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, “**เอกสารประกอบการสัมมนาโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำ รุ่นที่ ๘ ประจำปี ๒๕๖๐**”, (กรุงเทพมหานคร:มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐), ๔.
- สมเด็จพระพุทธาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ), “**ความเคลื่อนไหวการปฏิบัติงานโรงเรียนวิถิพุทธ. เอกสารประชุมทางวิชาการพระพุทธศาสนากับการศึกษาในประเทศไทย**”,(กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา, ๒๕๔๗), ๓๑.

คณะบรรณาธิการกิจ

ที่ปรึกษา

๑. นายวรพจน์ สิงหาราช ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ
๒. ว่าที่ร้อยตรีสรวิชัย รางเงิน รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ
๓. นางนราจิตร์ โนดไธสง รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ

คณะบรรณาธิการกิจ

๑. นางสาวชานิศรา แสงอินทร์ ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ
๒. นางสาวจิรันธนิญ คนกลาง ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ
๓. นางสาวจงจิต รัตน์ภาคทรัพย์ ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ
๔. นายณัฐดนัย รัตน์ดอน ผู้อำนวยการ กลุ่มส่งเสริมการศึกษา มัธยมศึกษาสมุทรปราการ
๕. นางสาวนพรัตน์ แก้วสุทะ รองผู้อำนวยการโรงเรียน โรงเรียนบางพลีราษฎร์บำรุง
๖. นางสาวเบญญาภา ชัยเจริญ รองผู้อำนวยการโรงเรียน โรงเรียนปทุมคงคา สมุทรปราการ
๗. นายกฤษฎา ทิพย์เมืองเก่า รองผู้อำนวยการโรงเรียน โรงเรียนมัธยมวัดด่านสำโรง
๘. นางสาวกานต์ธีรา เอื้อนภาพร ครู โรงเรียนสมุทรปราการ
๙. นายศิริโชติ ปัสสาคำ ครู โรงเรียนสมุทรปราการ
๑๐. นางสาวลำพร บุษบิจักร ครู โรงเรียนสมุทรปราการ
๑๑. นายณัฐกิตต์ ปิ่นเพชร ครู โรงเรียนมัธยมวัดศรีจันทร์ประดิษฐ์
ในพระบรมราชานุเคราะห์
๑๒. นายจาดุรงค์ ชาลีชาติ ครู โรงเรียนหาดอมราอักษรลักษณ์วิทยา
๑๓. นางสาวมณนา การปลูก ครู โรงเรียนมัธยมวัดด่านสำโรง
๑๔. นางสาวมุกชิตา จิตรอำพัน ครู โรงเรียนมัธยมวัดด่านสำโรง
๑๕. นางนิรัชชา ยุทธนาฤทธิไกร ครู โรงเรียนมัธยมวัดด่านสำโรง

๑๖. นางสาวชญาณิศา	ปการวัสส์	ครู	โรงเรียนราชประชาสมาสัย ฝ่ายมัธยม รัชดาภิเษก ในพระบรมราชูปถัมภ์
๑๗. นางสาวกุลณัฐ	สรวงนอก	ครู	โรงเรียนราชประชาสมาสัย ฝ่ายมัธยม รัชดาภิเษก ในพระบรมราชูปถัมภ์
๑๘. นายชนะพันธ์	ม่วงอ่อน	ครู	โรงเรียนวัดทรงธรรม
๑๙. นายมานิต	หงส์ทิรัญญมิ	ครู	โรงเรียนวัดทรงธรรม
๒๐. นางหทัยชนก	สิริวัฒนพร	ครู	โรงเรียนปทุมคงคา สมุทรปราการ
๒๑. ว่าที่ร.ต.หญิงสุทธิรา	ศิริรัตน์วัฒนากุล	ครู	โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า สมุทรปราการ
๒๒. นางสาวปาริชาติ	ศุภลักษณ์	ครู	โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า สมุทรปราการ

รายงานผลการนิเทศการดำเนินงานโครงการ

โรดเรียววิถีพุทธ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ